

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલિકેશન (ક્વેશિંગ) નં. ૪૭૫૮/૨૦૧૫

સાથે

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલિકેશન નં. ૪૭૫૮/૨૦૧૫

મંજૂરી અને સહી માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે?	
૨	ચુકાદો પત્રકારને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઇચ્છે છે?	

૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	
---	--	--

ન્યાયાધીશશ્રી દ્વારા અપાયેલા ચુકાદાને નિચલી અદાલતોમાં મોકલો.

=====

મેહૂલ ચિનુભાઈ ચોકસી અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧ પ્રતિવાદી (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ

શ્રી મિહિર એચ. જોશી, વરિષ્ઠ વકીલ સાથે શ્રી સલિલ એમ. ઠાકોર , અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

શ્રી એન. ડી. નાણાવટી, વરિષ્ઠ વકીલ સાથે શ્રી વિશાલ કે. આનંદજીવાલા , પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨ માટે વકીલ

સુશ્રી શ્રુતિ પાઠક સાથે શ્રી મિતેશ અમીન, પબ્લિક પ્રોક્યુટર, સુશ્રી નિશા ઠાકોર સાથે, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે એ.પી.પી.

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમુર્તિ શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

તારીખ:૦૫ /૦૫ /૨૦૧૭

સી. એ. વી. સામાન્ય નિર્ણય

૧ બંને રિટ અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સમાન હોવાથી અને પડકાર એ જ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ સામે હોવાને કારણે, તેમની સંયુક્ત રીતે સુનાવણી કરવામાં આવી હતી અને આ સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૨ સગવડતા માટે, સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નંબર ૪૭૫૮/૨૦૧૫ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવે છે.

૩ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ રિટ અરજી દ્વારા, રિટ અરજદાર મૂળ આરોપીએ નીચેની રાહત માટે પ્રાર્થના કરી છે;

“(એ) માનનીય અદાલત ગાંધીનગર પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગર ઝોનમાં ૨૩/૧/૨૦૧૫ પર નોંધાયેલ એફ. આઈ. આર. નંબર ૨/૨૦૧૫ ને રદ કરતી રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરે અને તેના પરિણામે તમામ કાર્યવાહી કરે;

(બી) આ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ સુધી, માનનીય અદાલત ગાંધીનગર પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગર ઝોનમાં ૨૩/૧/૨૦૧૫ પર નોંધાયેલી એફઆઈઆર નંબર ૨/૨૦૧૫ ની આગળની કાર્યવાહી અને તેના પરિણામે થતી તમામ કાર્યવાહી પર રોક લગાવશે.

(સી) આવા અન્ય અને વધુ આદેશો માટે આ માનનીય અદાલત કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય અને યોગ્ય ગણી શકે છે.”

૪ પ્રથમ માહિતી આપનારના કેસનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય છે;

૪.૧ પ્રથમ માહિતી આપનાર દાગીના વ્યવસાયમાં સંકળાયેલ છે. રિટ અરજદાર દાગીના વ્યવસાયમાં પણ સંકળાયેલ છે. અહીં રિટ અરજદાર ગીતાંજલિ જવેલરી રિટેલ લિમિટેડ (ટૂંકમાં જીજેઆરએલ) નામની કંપનીના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર છે. રિટ અરજદાર ગીતાંજલિ જેમ્સ લિમિટેડ (ટૂંકમાં, "જી. જી. એલ".) નામની એક બીજી કંપનીની પણ માલિકી ધરાવે છે.

૪.૨ વર્ષ ૨૦૧૦ માં, જીજેઆરએલ અને જીજીએલ સાથે બિઝનેસ ડેવલપમેન્ટ મેનેજર તરીકે ફરજ બજાવતા શ્રી કૌશિક હરિયાએ પ્રથમ માહિતી આપનારના નિવાસસ્થાનની મુલાકાત લીધી હતી અને તેમને કંપનીની ફ્રેન્ચાઇઝી લેવા માટે

સમજાવ્યા હતા. શ્રી કૌશિક હરિયાએ ચેનલના ભાગીદાર/ફ્રેન્ચાઇઝીને લગતી પદ્ધતિઓ સમજાવી હોવાનું કહેવાય છે. તેમણે જી. જે. આર. એલ. અને જી. જી. એલ. ના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર તરીકે રિટ અરજદાર સાથે બેઠક કરવા માટે પ્રથમ માહિતી આપનારને પણ આમંત્રણ આપ્યું હતું. પ્રથમ માહિતી આપનાર, તે મુજબ, મુંબઈની મુલાકાત લીધી હતી અને રિટ અરજદાર અને જીજેઆરએલ અને જીજીએલના અન્ય પદાધિકારીઓ સાથે બેઠક કરી હતી. પ્રથમ માહિતી આપનારને કહેવામાં આવ્યું હતું કે કંપનીનું વાર્ષિક ટર્નઓવર રૂ.૧૧૦૦/- કરોડ છે. ગુજરાત રાજ્યમાં ચેનલ ભાગીદાર/ફ્રેન્ચાઇઝી બનવું યોગ્ય રહેશે. પ્રથમ માહિતી આપનારને વિશ્વાસ પેદા કરવા માટે વેચાણ અને નફાના આંકડા પણ આપવામાં આવ્યા હતા. પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ દરખાસ્ત પર વિચાર કર્યો અને રિટ અરજદારની કંપની સાથે કરાર કરવાનું નક્કી કર્યું.સમજણ એ હતી કે પ્રથમ માહિતી આપનાર જે પણ રકમ મોકલશે, કંપની દિવ્યનિર્માન જવેલર્સના નામે તેની સમકક્ષ ગોલ્ડ બાર ખરીદશે, એટલે કે, પ્રથમ માહિતી આપનારની વ્યવસાયિક સંસ્થા અને ગોલ્ડ બાર આરોપીના કબજામાં ડિપોઝિટ તરીકે વિશ્વાસનીય ક્ષમતામાં રહેશે.બંને પક્ષો વચ્ચે એવી પણ સંમતિ થઈ હતી કે આરોપી ગોલ્ડ બાર પર લઘુતમ બાંચધરી તરીકે ૧૨ ટકા વ્યાજ અથવા માર્જિન, જે વધારે હોય તે આપશે.પ્રથમ માહિતી આપનારને એમ પણ કહેવામાં આવ્યું હતું કે સ્ટોર સંબંધિત તમામ ખર્ચ કંપની દ્વારા ઉઠાવવામાં આવશે અને નફો અને નુકસાન માટે માત્ર કંપની જ જવાબદાર રહેશે અને પ્રથમ

માહિતી આપનારની ભૂમિકા માત્ર એક રોકાણકારની હશે.વ્યવસાયિક સંબંધોના અંતે, જમા કરાચેલી ગોલ્ડ બાર કોઈપણ વિલંબ અથવા વિવાદ વિના પ્રથમ માહિતી આપનારને પરત કરવામાં આવશે.

૪.૩ પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે તેણે આર. ટી. જી. એસ. દ્વારા જી. જે. આર. એલ. ને ગોલ્ડ બારની ખરીદી માટે રૂ.૨૨ કરોડ રૂપિયા આપવામાં આવ્યા હતા. ટ્રાન્સફર તેની પત્નીના ખાતામાંથી કરવામાં આવી હતી.એવો આરોપ છે કે ૨૦૧૦ અને ૨૦૧૩ની વચ્ચે પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ આરટીજીએસ/ચેક દ્વારા જીજેઆરએલને કુલ રૂ. ૨૧.૨૮ કરોડ ટ્રાન્સફર કર્યા હતા. વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪માં, પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ જી. જે. આર. એલ. ને રૂ. ૧,૭૬,૮૧,૫૦૦/ની કિંમતના ગોલ્ડ બાર મોકલ્યા હતા. કુલ મળીને, જીજેઆરએલ દ્વારા જમા કરાચેલ પ્રથમ માહિતી આપનાર, રૂ.૨૩,૦૪,૮૧,૫૦૦ ની કિંમતની ગોલ્ડ બાર અને તેની કિંમત, પ્રથમ માહિતી અહેવાલની નોંધણીની તારીખે, ૩૦ કરોડ રૂપિયા હતી.

૪.૪ તે પ્રથમ માહિતી આપનારનો કેસ છે કે તેણે ૨૦૧૧-૧૨માં ૩૦.૧૧૧ કિલો, ૨૦૧૧-૧૨માં ૧૮.૪ કિલો અને ૫૭.૩૪ કિલો ૨૦૧૩-૧૪ જમા કરાવ્યા

હતા અને તે મુજબ, ત્રણ વર્ષના ગાળામાં, ૧૦૫.૮૫૩ કિલો સોનાનો બાર/પૈસા આરોપીને જમા તરીકે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યા હતા.

૪.૫ આરોપી વ્યક્તિઓએ ૧૮મી માર્ચ, ૨૦૧૩ના રોજ રસીદ જારી કરી હતી અને ૨૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૩ના રોજ એક કરાર પર પણ પક્ષકારો દ્વારા વિધિવત્ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.તે પ્રથમ માહિતી આપનારનો કેસ છે કે આ રીતે આરોપીએ તેનો વિશ્વાસ અને વિશ્વાસ જીતી લીધો હતો, એ હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના કે તેનો હેતુ અન્યથા હતો.ત્યારબાદ તરત જ, પ્રથમ માહિતી આપનાર અને આરોપી વચ્ચે વિવાદ ઊભો થયો હતો.તે પ્રથમ માહિતી આપનારનો કેસ છે કે આરોપી કરારની શરતો અનુસાર કામ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો.આરોપીને પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા આ વિશે જાણ કરવામાં આવી હતી.એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે પ્રથમ માહિતી આપનારને કંપનીની કામગીરી અંગે શંકા થતાં તેણે એક ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ પેઢીને કંપનીની બાબતોની તપાસ હાથ ધરવા કહ્યું હતું.ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટના અહેવાલમાં બહાર આવ્યું હતું કે હિસાબી પુસ્તકોમાં કેટલીક છેડછાડ કરવામાં આવી હતી.જ્યારે પ્રથમ માહિતી આપનાર આરોપીનો સામનો કરે છે, ત્યારે આરોપી ગુસ્સે થયો હોવાનો આરોપ છે અને તેણે પ્રથમ માહિતી આપનારને ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકી આપી હતી.

૪.૬ તે પ્રથમ માહિતી આપનારનો કેસ છે કે, હકીકતમાં, કંપનીએ આરટીજીએસ દ્વારા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલી રકમમાંથી કરારની શરતો અનુસાર ગોલ્ડ બાર ખરીદ્યા ન હતા. કંપની બેલેન્સ શીટમાં આવા ગોલ્ડ બારની માલિકી દર્શાવવામાં નિષ્ફળ રહી.તે પ્રથમ માહિતી આપનારનો કેસ છે કે ગોલ્ડ બાર અમુક નિયમો અને શરતોને આધિન આરોપીઓને સોંપવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય, પરંતુ આખરે મિલકતનો દુરુપયોગ થયો હતો.પ્રથમ માહિતી આપનારના જણાવ્યા અનુસાર, કંપની રૂ.૩૦ કરોડની કિંમતની ૧૦૫.૮૫૩ કિલો વજનની ગોલ્ડ બાર પરત કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે તેમજ રૂપિયા ૧૯.૪૨ કરોડની લઘુત્તમ ગેરંટી ચૂકવવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યા. આવી પરિસ્થિતિમાં, પ્રથમ માહિતી આપનારના કહેવા મુજબ, આરોપીએ રૂપિયા ૪૯.૪૨ કરોડ મૂલ્યની મિલકતનો દુરુપયોગ કરીને આપરાધિક વિશ્વાસઘાતનો ગુનો કર્યો છે.

૪.૭ તદનુસાર, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૧૪ સાથે વાંચી શકાય તેવા કલમ ૪૦૬,૪૨૦,૪૬૫,૪૬૭,૪૬૮,૪૭૧,૫૦૬,૧૨૦ની હેઠળ દંડનીય ગુના માટે ગાંધીનગર પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગર ઝોનમાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૪.૮ અરજદારો બે રિટ અરજીઓ સાથે આવ્યા છે જેમાં પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આરોપો કોઈ પણ ગુનાનો ખુલાસો કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે તે આધાર પર પ્રથમ માહિતી અહેવાલને નોંધપાત્ર રીતે રદ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી છે.

૫ ૧૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૬ના રોજ, આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે નોટિસ જારી કરતી વખતે અને વચગાળાની રાહત આપતી વખતે, નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો હતો;

“ અરજદાર.અરજદારે પક્ષકારો વચ્ચે ખાતાનું સમાધાન કરવાની માંગ કરી હતી.જો કે, પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ અરજદારનો સ્ટોક પરત કરવો અથવા ઉપરોક્ત સ્ટોક વેચવાના કારણે અરજદારને ચૂકવવાની બાકી રકમની સંપૂર્ણ ચુકવણી કરવી યોગ્ય માન્યું ન હતું.તે પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ પણ અરજદાર કંપનીના લોગો હેઠળ પોતાના ઘરેણાં આપ્યા હતા.પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદો પેઝિંગ છે અને અરજદાર દ્વારા ૧૩/૦૮/૨૦૧૪ પર સિવિલ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.અરજદારે પ્રતિવાદી નંબર ૨ વિરુદ્ધ બાંદ્રા (ઈ), મુંબઈના વરિષ્ઠ પોલીસ નિરીક્ષકને પણ ફરિયાદ કરી હતી, જે હવે ૧૪/૧૧/૨૦૧૪ ની એફ. આઈ. આર. માં પરિણમી છે.ફરિયાદને અનુસરીને, એક પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જે દર્શાવે છે કે પ્રતિવાદી નંબર

ર અરજદાર કંપનીના લોગો હેઠળ તેના પોતાના દાગીનાને પસાર કરી રહ્યો છે.

૩.૧ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ દીવાની દાવો અને તેની સામે નોંધાયેલી એફ. આઈ. આર. ના વળતા પ્રહાર તરીકે, પ્રતિવાદી નંબર રએ શરૂઆતમાં ભાવનગરમાં અરજદાર સામે એફ. આઈ. આર. નોંધાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. જો કે, ભાવનગર ખાતે પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા કોઈ એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી ન હોવાથી, પ્રતિવાદી નંબર રએ ૨૩/૦૧/૨૦૧૫ પર ગાંધીનગર પોલીસ સ્ટેશનમાં એફ. આઈ. આર. નોંધાવી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વિવાદિત એફ. આઈ. આર. બીજું કંઈ નહીં પણ સિવિલ સ્યુટ અને પ્રતિવાદી નંબર ર વિરુદ્ધ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદનો વળતો પ્રહાર છે.

૩.૨ કે વિવાદ સંપૂર્ણપણે નાગરિક પ્રકૃતિનો છે અને પક્ષો વચ્ચેના કરાર અને કરારના કથિત ઉલ્લંઘન સાથે સંબંધિત છે. અરજદાર પર દબાણ લાવવા માટે પ્રતિવાદી નંબર ર દ્વારા તેને ગુનાહિત રંગ આપવામાં આવી રહ્યો છે. એફ. આઈ. આર. અરજદાર સામેના કોઈ પણ પ્રાથમિક કેસનો ખુલાસો કરતી નથી અને એફ. આઈ. આર. ના ખાલી અવલોકન પર તેની સામેના કથિત ગુનાઓ બહાર આવતા નથી.

૩.૩ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદાર તરફથી કોઈ ગેરરીતિ થઈ નથી, કારણ કે તે પ્રતિવાદી નંબર ૨ છે, જેણે અરજદારને તેના દ્વારા વેચવામાં આવેલા અરજદારના સ્ટોક માટે મોટી રકમ ચૂકવવાની છે.

૩.૪ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૨૦ હેઠળનો ગુનો પણ અરજદાર સામે કરવામાં આવ્યો નથી, કારણ કે આ મુદ્દો કરારના કથિત ઉલ્લંઘનની આસપાસ ફરે છે. અરજદાર એ જ સમજૂતીઓ પર વિવાદ કરી રહ્યો છે જે પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા સેવામાં દબાવવામાં આવી રહી છે. તેવી જ રીતે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૬૫, ૪૬૭ અને ૪૬૮ હેઠળ અન્ય ગુનાઓ બહાર આવ્યા નથી, કારણ કે અરજદાર સામે છેતરપિંડીનો કોઈ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી.

૩.૫ વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સમગ્ર ઘટના ભાવનગર અને બોમ્બેમાં બની છે પરંતુ ગાંધીનગરમાં એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી છે, જે કેટલાક પ્રશ્નો પણ ઉઠાવે છે.

૪ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી અને અરજદારો માટે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા રજૂ કરાયેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતને ધ્યાનમાં રાખીને, વચગાળાની રાહત આપવા માટે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે.

તેથી, ૧૫/૦૮/૨૦૧૫ પર પરત કરી શકાય તેવી સૂચના જારી કરો.

ફક્કરા ૧૬ (બી) મુજબ તત્કાલીન અંતરિમ રાહત ત્યાં સુધી મંજૂર કરવામાં આવે છે.

શ્રી એલ. બી. ડાભી, વિદ્વાન અધીક સરકારી વકીલ, પ્રતિવાદી નંબર ૧ ગુજરાત રાજ્ય માટે નોટિસની સેવા માફ કરે છે.

સામાન્ય સેવા પદ્ધતિ ઉપરાંત, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ માટે સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશન મારફતે સીધી સેવા કરવાની પણ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

૬ આ તબક્કે, મારા માટે પ્રથમ માહિતી અહેવાલની નોંધણી પહેલા થયેલા વિકાસની નોંધ લેવી જરૂરી છે.એવું લાગે છે કે પક્ષકારો વચ્ચે ઉભા થયેલા વિવાદને પગલે, તે આરોપી કંપની છે જેણે વડોદરા ખાતેના વિદ્વાન સિવિલ જજ, સિનિયર ડિવિઝનની અદાલતમાં નીચેની પ્રાર્થનાઓ સાથે સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૪૩૩/૨૦૧૪ દાખલ કર્યો હતો;

“એ. કે માનનીય અદાલત પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વાદી પર આચરવામાં આવેલી છેતરપિંડીને ધ્યાનમાં રાખીને અને/અથવા તે કોઈપણ રીતે વાદીઓ પર બંધનકર્તા ન હોય તેવી કોઈપણ ઘટનાને ધ્યાનમાં રાખીને કથિત કરારોને રદબાતલ જાહેર કરવા માટે ખુશ છે.

બી. તે માનનીય અદાલત જાહેર કરે છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૪ એ વાદીના કોઈ પણ અધિકાર વિના કથિત કરારો (અહીંથી આંક બી થી સુધી) કર્યા હતા અને તેથી તે વાદીઓ પર (કોઈપણ રીતે) બંધનકર્તા નથી;

ગ. કે આ માનનીય અદાલત પ્રતિવાદીઓને આદેશ આપે અને નિર્દેશ આપે કે તેઓ વાદીની મિલકતનો સામાન/મિલકત, જેમાં હાલમાં પ્રતિવાદીઓના કબજામાં છે તે દાગીના સહિત પરંતુ તે મર્યાદિત નહીં હોય, તેને તરત જ વાદીને પહોંચાડે.

ડી. ઉપરોક્ત પ્રાર્થના ~ (સી) ના વિકલ્પમાં, પ્રતિવાદીઓને (સંયુક્ત અને અલગ-અલગ) આદેશ આપવામાં આવે અને વાદીઓને રૂ. ૨૭.૦૧ કરોડ/ની રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે, જે આજની તારીખે ભંડારનું મૂલ્ય છે;

ઇ. કે આ માનનીય અદાલત ૨૦૧૦ થી આજની તારીખ સુધી વાદીઓ અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ અથવા તેમના કોઈપણ સહયોગીઓ, અને/અથવા આનુષંગિકો વતી કાર્ય કરવા માટે સૂચિત, પ્રતિવાદી નંબર ૪ દ્વારા અને તેની વચ્ચે અમલમાં મૂકાયેલા તમામ કરાર (ઓ) જણાવવા અને શપથ પર જાહેર કરવા માટે પ્રતિવાદીઓને આદેશ અને નિર્દેશ આપવા માટે ખુશ છે;

એફ. કે આ માનનીય અદાલત પ્રતિવાદીઓને ઉપરની પ્રાર્થના કલમ (એફ) માં ઉલ્લેખિત કરારોને પહોંચાડવા માટે નિર્દેશ આપે છે. અને

તેને રદ કરવું અને અથવા તેને રદબાતલ જાહેર કરવું અને કોઈ પણ સંજોગોમાં વાદીને બંધનકર્તા ન હોવાનું તાત્કાલિક જાહેર કરવું.”

૭ સિવિલ દાવો અહીં પ્રથમ માહિતી આપનાર સામે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧, મેસર્સ દિવ્યનિર્માન જવેલર્સ, ભાગીદારી પેઢી, પ્રતિવાદી નંબર ૨ તરીકે, મેસર્સ દિવ્યા જર્મ્સ એન્ડ જવેલરી, એક માલિકીની સંસ્થા પ્રતિવાદી નંબર ૩ અને એક શ્રી સંતોષ શ્રીવાસ્તવ, આરોપી કંપનીના ભૂતપૂર્વ કર્મચારી તરીકે પ્રતિવાદી નંબર ૪ તરીકે છે.

૮ ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા કેટલાક સંબંધિત દાવાઓ અહીં નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે;

“૪ પ્રતિવાદી નંબર ૧ વાદીઓને છેતરવા માટે દોષિત છે.પ્રતિવાદી નંબર ૨ અને ૩ એવી સંસ્થાઓ છે જે પ્રતિવાદી નંબર ૧ સાથે સંકળાયેલી છે.પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ પ્રતિવાદી નંબર ૧ ની ભાગીદારી પેઢી છે.પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ પ્રતિવાદી નંબર ૧ નો એકમાત્ર માલિક છે.પ્રતિવાદીઓ ૧ થી ૩ પાસે કારણ પર તેમનું સરનામું છે.ઉપર જણાવ્યા મુજબ શીર્ષક.

૫ પ્રતિવાદી નંબર ૪ એ પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ સાથે કાવતરાખોર છે જેણે પણ વાદી સાથે છેતરપિંડી કરી છે.પ્રતિવાદી

નંબર ૪ અગાઉ વાદી નંબર ૧નો કર્મચારી હતો અને તેણે ૯ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૩ના રોજ સંસ્થા છોડી દીધી હતી. વાદી જણાવે છે અને તે રજૂ કરે છે. પ્રતિવાદીઓએ સંયુક્ત રીતે અને અલગ અલગ રીતે વાદીઓ સાથે છેતરપિંડી કરી છે જેથી તેઓ અન્યાયી રીતે પોતાને સમૃદ્ધ બનાવી શકે.

૮ ઓગસ્ટ ૨૦૧૦માં અથવા તેની આસપાસ, ભારતમાં "ગીતાંજલિ" બ્રાન્ડની દોષરહિત પ્રતિષ્ઠા અને બ્રાન્ડ મૂલ્યને કારણે, પ્રતિવાદી નંબર ૧એ તેને ફ્રેન્ચાઇઝી બનાવવાના હેતુસર વાદીઓનો સંપર્ક કર્યો હતો. ચર્ચાઓને અનુસરીને, એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ ની નિમણૂક તમામ ફ્રેન્ચાઇઝીઓને લાગુ પડતી પ્રમાણભૂત શરતોના આધારે આવી ફ્રેન્ચાઇઝી તરીકે કરવામાં આવશે.

૯ જોકે ત્યારથી બંને પક્ષો વચ્ચે અનેક કરારોના મુસદ્દાની આપ-લે થઈ હતી. વાદી નંબર ૧ દ્વારા કરવામાં આવેલા ઘણા પ્રયાસો છતાં અને પ્રક્રિયામાં વિલંબ કરતા હોવા છતાં, પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ એ વિવિધ અસંગત અને અસ્પષ્ટ કારણોસર ઇરાદાપૂર્વક તેને મંજૂરી આપી ન હતી અથવા સહી કરી ન હતી, જેમાં તેઓ તેમના પોતાના સખત નિયમો અને શરતો લાદવા માંગતા હતા. પરિણામે બંને પક્ષોએ મે, ૨૦૧૩ સુધી મૂળ સમજણના આધારે કામ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. તદ્દનુસાર, વાદીના ફ્રેન્ચાઇઝી તરીકે પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ ની કામગીરીની શરતો નીચે મુજબ હતી.

એ. પ્રતિવાદીઓ, જી. જે. આર. એલ. ની ફેન્ચાઈઝી તરીકે નિમણૂકને ધ્યાનમાં રાખીને, આશરે રૂ. જી. જે. આર. એલ. અને જી. જે. આર. એલ. સાથે નાણાં/સોનાના રૂપમાં ₹૧૯.૮૨ કરોડ પ્રતિવાદીઓના ફેન્ચાઈઝી આઉટલેટ (ઓ) પર વેચાણ માટે પ્રતિવાદીઓને સોના અને હીરાના દાગીના પ્રદાન કરશે;

બી પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩, દૈનિક ધોરણે જી. જે. આર. એલ. ને વિગતો અને વેચાણની આવકનો પુરાવો પ્રદાન કરવો જરૂરી હતો જેથી જી. જે. આર. એલ. ને જી. જે. આર. એલ. ના ફેન્ચાઈઝી સ્ટોર્સ પર ઝવેરાતનો જથ્થો ફરી ભરવા માટે સક્ષમ બનાવી શકાય;

સી પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ ના આઉટલેટ્સ પર "જી. એલ. ટી. એ. એન. જે. એલ. એલ". નું નામ હશે અને પ્રતિવાદીઓ નીચે આપેલા સ્થળોએ પાંચ સ્ટોર્સમાંથી જી. જે. આર. એલ. દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા દાગીનાનું વિશેષ વેચાણ કરશે:

i. વડોદરા;

ii અમદાવાદ;

iii ભાવનગર;

iv ભુજ; અને

v. જામનગર.

(સામૂહિક રીતે તેને "ફેન્ચાઈઝી સ્ટોર્સ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે). કહેવાની જરૂર નથી કે ઉપરોક્ત સ્ટોર્સ એ સ્ટોર્સ છે જેના વિશે વાદીઓ આજની તારીખે જાણે છે.

ડી. પાંચ નિયુક્ત ફ્રેન્ચાઇઝી આઉટલેટ્સમાં ઝવેરાતનો કોઈ બહારનો જથ્થો વેચવામાં આવશે નહીં.

ઈ. જી. જે. આર. એલ. ફ્રેન્ચાઇઝીના રોકાણ પર ધારણાધિકાર જાળવી રાખશે; અને [બી] ફ્રેન્ચાઇઝીને જી. જે. આર. એલ. દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ તમામ મેમો શેરો પર;

એફ. ઉત્પાદન ડિઝાઇન, બ્રાન્ડ નામ, લોગો વગેરે સહિત પરંતુ તે મર્યાદિત નહીં હોય તેવા તમામ બૌદ્ધિક સંપત્તિ અધિકારો વાદીની એકમાત્ર સંપત્તિ રહેશે;

જી. જે. આર. એલ. લેશે:

i. માર્કેટિંગ અને જાહેરાત કરું છું. દુકાનો;

ii. ફ્રેન્ચાઇઝી સ્ટોર્સની કાર્યકારી પ્રવૃત્તિઓ; અને

iii. ભાડું, વીજળીનો ખર્ચ, કર્મચારીઓનો પગાર વગેરે જેવા તમામ પરિચાલન ખર્ચો ઉપાડવા.

એચ. જ્યાં દુકાનો આવેલી હતી તે જગ્યાના મિલકતના માલિકો સાથે વિવિધ દુકાનોના સંબંધમાં જરૂરી ભાડાપટ્ટાઓ અમલમાં મૂકવા પડશે;

આઈ. પક્ષકારો વચ્ચેની વ્યવસ્થા સમાપ્ત થયા પછી પ્રતિવાદીઓ જી. જે. આર. એલ. ની માલિકીના સોના અને હીરાના દાગીનાનો જથ્થો અને/અથવા તમામ મેમો શેરો જી. જે. આર. એલ. ને પરત કરશે અને

બદલામાં જી. જે. આર. એલ. બાકી ખાતાઓની પતાવટ કર્યા પછી પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા રોકાણને પરત કરશે, જો કોઈ હોય તો

જે. જો વાદીઓ વતી પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કોઈ યોજના (ઓ) શરૂ કરવામાં આવી હોય, તો આવી યોજના (ઓ) સાથે સંબંધિત ખાતાઓ અને શેરો.અલગથી જાળવવું પડશે;

કે. પ્રમાણભૂત ફ્રેન્ચાઇઝી કરારો અનુસાર ગોપનીયતા, વોરંટી અને સમાપ્તિ અધિકારોના સંદર્ભમાં પ્રમાણભૂત શરતો પર સંમતિ સધાઈ હતી

૧૦. ઉપરના આધારે.સમજણ ("સમજણ") પક્ષોએ સમયાંતરે અનેક મુસદ્દા કરારોનું આદાનપ્રદાન કર્યું હતું.પ્રતિવાદીઓ તેમની પોતાની સખત શરતો લાદવા ઈચ્છતા હોવાથી, વાદીઓ દ્વારા ઘણા પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં પુરુષનિષ્ઠ ઈરાદા ધરાવતા પ્રતિવાદીઓએ તેના પર હસ્તાક્ષર કર્યા ન હતા અને પ્રક્રિયામાં વિલંબ કરતા રહ્યા હતા.પરિણામે પક્ષોએ આ સમજણના આધારે કામ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું.એ નોંધવું યોગ્ય છે કે આ સમયગાળા દરમિયાન પ્રતિવાદીઓ સાથેના વ્યવહાર સહિત પરંતુ તે મર્યાદિત નહીં પણ સમગ્ર ફ્રેન્ચાઇઝીનો વ્યવસાય જીજેઆરએલના ભૂતપૂર્વ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર શ્રી સંતોષ શ્રીવાસ્તવ એટલે કે પ્રતિવાદી નંબર ૪ દ્વારા સંભાળવામાં આવ્યો હતો.

૧૧. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી સમજણ અને વિવિધ રજૂઆતોના આધારે, જી. જે. આર. એલ. એ પ્રતિવાદીઓની સંખ્યા ૧ થી ૩ સુધી આશરે રૂ. ૧૯.૮૨ કરોડનું રોકાણ સ્વીકાર્યું હતું અને બદલામાં પ્રતિવાદીઓને માર્ચ ૨૦૧૩ સુધીમાં રૂ. ૩૪ કરોડ (એટલે કે રોકાણના મૂલ્ય કરતાં લગભગ બમણું) સોનું અને હીરાના દાગીનાનો જથ્થો પૂરો પાડ્યો હતો.

૧૨. જો કે લગભગ ૨૭ મે ૨૦૧૩ પછીથી વાદીને આઘાત અને આશ્ચર્ય થયું હતું કે પ્રતિવાદીઓ એક અથવા બીજા બહાનું ટાંકીને ફેન્ચાઈઝી આઉટલેટ્સની વેચાણની આવક સાથે જીજેઆરએલને પ્રદાન કરવા માટે અનિચ્છા ધરાવતા હતા; અને ખાતરી આપી હતી કે તે ટૂંક સમયમાં પ્રદાન કરવામાં આવશે.

૧૩. જીજેઆરએલએ શ્રી શ્રીવાસ્તવ (જે જીજેઆરએલના તત્કાલીન મેનેજિંગ ડિરેક્ટર હતા અને મુખ્યત્વે પ્રતિવાદીઓ સાથેના વ્યવહાર સહિત જીજેઆરએલની રોજિંદી બાબતોમાં સામેલ હતા) ને પ્રતિવાદીઓના આઉટલેટ્સમાંથી વેચાણની આવક સમયસર જીજેઆરએલને સુપરત કરવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી સોંપી હતી અને સૂચના આપી હતી. શ્રી શ્રીવાસ્તવે જી. જે. આર. એલ. ને ખાતરી આપી હતી કે તે જી. જે. આર. એલ. પાસેથી માત્ર બાકી વેચાણની આવક જ મેળવશે નહીં. પ્રતિવાદીઓ પરંતુ તેઓ ફેન્ચાઈઝી કરાર પર લૂપને પાછા બંધ કરશે જેમાં પક્ષો વચ્ચેની સમજણનો સમાવેશ થાય છે (જે બદલામાં 'અન્ય તમામ ફેન્ચાઈઝીઓને અમલમાં મૂકેલા પ્રમાણભૂત ફેન્ચાઈઝી કરારો' પર

આધારિત હતી).તદનુસાર, સમજૂતીના આધારે કામ કરતા વાદીઓ, તેમજ પૂરી પાડવામાં આવેલી ખાતરીઓ, ફેન્ચાઈઝી સ્ટોર્સમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ સાથે સોના અને હીરાના દાગીનાના જથ્થાને ફરીથી ભરવાનું ચાલુ રાખ્યું.જો કે, તે સ્પષ્ટ છે કે શ્રી શ્રીવાસ્તવે પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ સાથે કથિત સમજૂતીઓને અમલમાં મૂકીને વાદીઓ સાથે વર્તમાન છેતરપિંડી વ્યવસ્થિત રીતે કરી છે, જે વાદીની પ્રમાણભૂત ફેન્ચાઈઝી શરતોથી સંપૂર્ણપણે અલગ હોવા ઉપરાંત ખૂબ જ મુશ્કેલ છે.

૧૪. અસરકારક રીતે, જીજેઆરએલનો માલ પ્રતિવાદીઓ પાસે હતો અને તેઓએ ના પાડી હતી.ભૂતકાળમાં કોઈપણ વિગતો પ્રદાન કરવા માટે, તે સ્પષ્ટ છે કે આ ઈનકાર પ્રતિવાદીઓને સંયુક્ત રીતે અને અલગથી વાદીઓ પર આ વ્યવસ્થિત અને મોટા પાયે છેતરપિંડી કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે હતા.પ્રતિવાદીઓએ માલની ચોરી કરવા અને વાદીઓને છેતરવાના ઈશદા સાથે સમયાંતરે વાદીઓને ખોટી ખાતરી આપવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું અને હવે તેઓ ગેરકાયદેસર રીતે ખુદ્દા બજારમાં વાદીના માલ/મિલકતને વેચવાનો અને/અથવા સ્થાનાંતરિત કરવાનો અને/અથવા નિકાલ કરવાનો અને/અથવા અલગ પાડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે અને પરિણામે ઉપરોક્ત વ્યવહારોમાંથી ગેરકાયદેસર રીતે નફો મેળવનાર છે.

શ્રી શ્રીવાસ્તવ અને શ્રી જાડેજા/ડીજે/ડીજીએલ વચ્ચે છેતરપિંડીનો હેતુ ધરાવતો કરાર થયો હતો.

૧૫. પ્રતિવાદીઓ અને શ્રી શ્રીવાસ્તવ દ્વારા કોઈ પરિણામ ન આવવાની ખાતરી આપવામાં આવી હોવા છતાં અને પ્રતિવાદીઓએ જીજ્ઞાસુઓ પાસેથી વેચાણની આવક અટકાવવાનું ચાલુ રાખ્યું હોવા છતાં, જીજ્ઞાસુઓએ સકારાત્મક પરિણામ માટે શ્રી શ્રીવાસ્તવ સાથે સક્રિયપણે સંપર્ક કરવાનું શરૂ કર્યું.જે કે, શ્રી શ્રીવાસ્તવ પ્રતિવાદીઓ સાથેની તેમની વાતચીતમાં ચુસ્ત હતા અને જી. જે. આર. એલ. ને કોઈપણ માહિતી પૂરી પાડવા અંગે સૌથી ગુપ્ત હતા. શ્રી શ્રીવાસ્તવનું આ પ્રકારનું વર્તન સૌથી વધુ શંકાસ્પદ અને શંકાસ્પદ હતું.પાછલી નજરમાં તે સ્પષ્ટ છે કે પ્રતિવાદીઓ એકબીજા સાથે મળીને સંયુક્ત રીતે અને ગેરકાયદેસર રીતે વાદીની સંપત્તિ અને/અથવા અન્ય સંપત્તિઓ/માલ/દાગીના (સોનાના હીરા) પર જંગી લાભ મેળવવાના હેતુથી કબજો કરવા માટે હતા.

૧૬. આ સમયે જીજ્ઞાસુઓએ આઘાત અને આશ્ચર્ય થયું હતું કે ૯ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૩ના રોજ શ્રી શ્રીવાસ્તવે અચાનક જીજ્ઞાસુઓને પોતાનું રાજીનામું સુપરત કર્યું હતું. જીજ્ઞાસુઓમાંથી બહાર નીકળ્યા પછી તરત જ, વ્યવહારોમાં ઘણી વિસંગતતાઓ હતી) જેની દેખરેખ શ્રી શ્રીવાસ્તવે પ્રતિવાદીઓ સાથેની સમજણના સંદર્ભમાં કરી હતી.તેમના અકાળ રાજીનામાને કારણે અને તે સમયની તાજેતરની ઘટનાઓ અને ઘટનાઓના શંકાસ્પદ વળાંકને ધ્યાનમાં રાખીને જીજ્ઞાસુઓએ પ્રતિવાદીઓ સાથેના તેના વ્યવહારોની આંતરિક તપાસ શરૂ કરી હતી.વાદીઓને સંપૂર્ણ આઘાત અને આશ્ચર્ય થયું હતું કે મોટી સંખ્યામાં દસ્તાવેજો (ઓ) અને ડેટા પુનઃપ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા જેના દ્વારા તે સ્પષ્ટ થઈ ગયું હતું કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા

કોન્સર્ટમાં કામ કરીને અને/અથવા શ્રી શ્રીવાસ્તવ સાથે સાંઠગાંઠ કરીને મોટા પ્રમાણમાં છેતરપિંડી કરવામાં આવી હતી.આ તબક્કે, વાદી જણાવે છે અને રજૂ કરે છે કે આંતરિક તપાસ ચાલી રહી છે અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વાદીઓ પર આચરવામાં આવેલી છેતરપિંડીની મોટી અને વ્યવસ્થિત પ્રકૃતિને કારણે લાંબી થઈ છે.

૧૭. તપાસ દરમિયાન.કેટલાક દસ્તાવેજો અને ડેટા પ્રકાશમાં આવ્યા છે.જીજેઆરએલ દ્વારા પુનઃપ્રાપ્ત કરાયેલા પ્રતિવાદીઓના સંબંધમાં મર્યાદિત દસ્તાવેજો અને ડેટાના અવલોકન પર, એવું લાગે છે કે પ્રતિવાદીઓ અને શ્રી શ્રીવાસ્તવ અને કથિત વચ્ચે નીચેના દસ્તાવેજો પર છેતરપિંડીથી હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને/અથવા અમલ કરવામાં આવ્યો હતો:

i. ૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજનો સમજૂતી કરાર;

ii. ૨૫ જુલાઈ, ૨૦૧૩ના રોજ ૨૪ કેરેટના શુદ્ધ ગોલ્ડ બારની થાપણની પુષ્ટિ કરવા માટે સમજૂતી અને ૨૫ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ના રોજ તેમાં સુધારો; અને

iii. ૧૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ ના રોજ ઓપરેશનલ અને વ્યાપારી કરાર. (ત્યારબાદ સામૂહિક રીતે 'કથિત કરારો' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) હેરિટો જોડાણ અને આંક બી થી આંક ઈ તરીકે ચિહ્નિત થયેલ ઉપરોક્ત કરાર (ઓ) ની નકલ છે.

૯ ફરિયાદમાં, યોજનાના સંદર્ભમાં વાજબી વિચાર કરતાં વધુ આપવામાં આવ્યું છે.એ જ નીચે છે;

“૨૦, ઉપર જણાવ્યા મુજબ જી. જે. આર. એલ. અને પ્રતિવાદીઓ વચ્ચે વિવિધ ઝવેરાત સંચય યોજનાઓમાં પ્રવેશ કરવા માટેની સમજણ.દષ્ટાંતરૂપ રીતે, એક યોજનામાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

i. ગ્રાહક પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ ને "૧૧ (અગિયાર) સમાન માસિક હપ્તાઓ માટે જરૂરી રકમ ચૂકવશે" જે પછી જીજેઆરએલને સોંપવામાં આવશે;

ii, ૧૨મો (બારમો) માસિક હપ્તો જી. જે. આર. એલ. દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે;

અને

iii. યોજનાની મુદતની પરિપક્વતા પર, ગ્રાહક કરશે.મંજૂરી આપવામાં આવે.ફેન્ચાઇઝી પાસેથી જી. જે. આર. એલ. દ્વારા ઉત્પાદિત દાગીનાની "ખરીદી" કરીને સમગ્ર રકમની ભરપાઈ કરો.

૨૧. વાદીઓના બ્રાન્ડ મૂલ્ય અને પ્રતિષ્ઠાને કારણે, ઘણા ગ્રાહકોએ પ્રતિવાદીઓને (યોજના માટે સાઈન અપ કરવા અને તે હેઠળના લાભોનો લાભ લેવા માટે) સંપર્ક કર્યો હતો.

૨૨. પ્રારંભિક તપાસ (જે હજુ પણ ચાલી રહી છે) અનુસાર, તે પ્રકાશમાં આવ્યું છે કે પ્રતિવાદીઓ હકીકતમાં સોંપવામાં આવ્યા ન હતા.આ યોજના હેઠળ ગ્રાહકો દ્વારા વાદીઓને જમા કરવામાં આવેલા

નાણાં (આઈ. ઈ. એસ.) પર; અને હકીકતમાં વાદી તેના ગ્રાહકોને નુકસાન પહોંચાડવા અને નુકસાન પહોંચાડવા માટે પોતાને અન્યાયી રીતે સમૃદ્ધ બનાવવાના એકમાત્ર હેતુ સાથે તેને ખોટી રીતે જાળવી રાખ્યું હતું.

૨૩. ગ્રાહકોએ હવે આ યોજનાઓ હેઠળ તેમના લાભો મેળવવા માટે વાદીઓ પર દાવાઓ અને/અથવા પ્રશ્નો ઉઠાવવાનું શરૂ કર્યું છે. આ રીતે, વાદીઓને હવે પ્રતિવાદીઓના ખોટા કૃત્યોને કારણે વ્યક્તિઓ દ્વારા તેના પર ઉઠાવવામાં આવેલી ફરિયાદોનો સામનો કરવા માટે મજબૂર કરવામાં આવી રહ્યા છે. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે પ્રતિવાદીઓ.ગ્રાહકો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી યોજનાઓના સંબંધમાં દાવાઓને પરત કરવા માટે પૂરતા પ્રમાણમાં ઝવેરાતનો જથ્થો અને ગ્રાહકોના ભંડોળ તેમના કબજામાં હતું અને હજુ પણ છે. જો કે, વાદીઓ પર કરવામાં આવેલી વ્યવસ્થિત છેતરપિંડીના પ્રકાશમાં પ્રતિવાદીઓ ખોટી રીતે અને ગેરકાયદેસર રીતે વાદીઓ પર પણ આ જવાબદારી લાદવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. જેના પરિણામે વાદીઓને થયેલા નુકસાનનું પુનરાવર્તન થયું છે..

૨૪. તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓ (૧) દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ સ્ટોક જાળવી રાખે છે. વાદીઓ અને/અથવા વાદીઓ દ્વારા લંબાવવામાં આવેલી યોજનાઓ માટે એકત્રિત કરવામાં આવેલા હમ્પા (ઓ) નું હસ્તાંતરણ ન કરવું; અને સાથે સાથે, (૨) ગ્રાહકોને વાદીઓને સોના/દાગીના/ઉત્પાદનોને લાગુ પડે તે મુજબ

એકત્રિત કરવા માટે નિર્દેશ આપવો.તે સ્પષ્ટ છે કે વાદીઓને બમણું નુકસાન થાય છે જ્યારે પ્રતિવાદીઓ લાભ મેળવે છે.

રપ. આઘાતજનક રીતે, પ્રતિવાદીઓ હવે ગ્રાહકોને વાદીઓ સામે પગલાં લેવા માટે ઉશ્કેરી રહ્યા છે.એટલા માટે કે પ્રતિવાદીઓ જાહેરમાં વાદીઓને બદનામ કરવાનો આશરો લઈને વાદીઓ સામે ગ્રાહકો અને જનતાને ઉશ્કેરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે:

એ. વિવિધ સોશિયલ મીડિયા નેટવર્ક્સ જેમ કે ફેસબુક ફોર્મ્સ પર, ઉદાહરણરૂપે, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા “ગીતાંજલી ફ્રેન્ચાઇઝી વિક્ટિમ્સ” નામ અને શૈલીમાં એક ફોર્મ ફેસબુક પર બનાવવામાં આવ્યો છે.

વાદીઓ જ્યારે પણ જરૂરી હોય ત્યારે ઉપરોક્ત ફેસબુક પેજ પરની પોસ્ટ્સનો સંદર્ભ લેવા અને/તેના પર આધાર રાખવા માટે રજાની ઝંખના કરે છે.

બી. ગ્રાહકો અને વાદીની અન્ય ફ્રેન્ચાઇઝીઓને ઈમેઇલ્સ લખવા; અને વાદી જ્યારે અને જ્યારે જરૂરી હોય ત્યારે આવા કોઈપણ પત્રવ્યવહારનો સંદર્ભ લેવા અને/અથવા તેના પર આધાર રાખવા માટે રજાની ઝંખના કરે છે.

"સી . ફરિયાદીઓ પાસેથી નાણાં ઉઘરાવવાના હેતુથી, પ્રતિવાદીઓ ગ્રાહકોને કહેવાતા કરારોના એવા અંશો પ્રદાન કરતા હતા, જે ફરિયાદીઓ માટે ભારે અને બોજારૂપ હોય. ઉદાહરણરૂપે,

પ્રતિવાદીઓએ એક ગ્રાહકને એક પાનાનું અંશ આપ્યો હતો, જેને ત્યારબાદ તે ગ્રાહકે ફરિયાદીઓને સોંપ્યો હતો. આશ્ચર્યજનક રીતે, આ એક પાનાનું અંશ કહેવાતા અમલમાં મુકાયેલા કરારોના કોઈપણ સંસ્કરણ સાથે મેળ ખાતું નથી.

આ સાથે જોડાયેલ અને એકિઝબિટ જી તરીકે નિશાનિત દસ્તાવેજમાં પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૩ અને પ્રતિવાદી નં. ૪ વચ્ચે થયેલા કહેવાતા કરાર/સમજૂતીનો એક પાનાનો અંશની નકલ છે, જે ફરિયાદીઓની તરફથી કરવામાં આવ્યો હોવાનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે.

આ તબક્કે ફરીથી સ્પષ્ટ અને પુનરાવર્તિત કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદીઓ આવા કોઈપણ કરાર વિશે અજાણ છે, જેમાં આ કહેવાતો અંશ સમાવેશ પામે છે.

૨૬. ઉપરોક્ત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદીઓના પ્રારંભથી જ કરાયેલા કૃત્યોનો ઉદ્દેશ ફરિયાદીઓને નોંધપાત્ર નુકસાન પહોંચાડવાનો રહ્યો છે અને પ્રતિવાદીઓએ પરસ્પર મળીને ગૂઢ સાંઠગાંઠથી જે વ્યવસ્થિત રીતે આ કૃત્યો કર્યા છે તેમાંથી આ વાત સ્પષ્ટ થાય છે. પ્રતિવાદીઓના કૃત્યોનો એકમાત્ર હેતુ ફરિયાદીઓની પ્રતિષ્ઠા અને સદભાવનાને નુકસાન પહોંચાડવાનો છે અને તે પણ સ્પષ્ટ છે કે આ હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે પ્રતિવાદીઓ ગેરકાયદેસર કૃત્યો સહિત કોઈપણ પગલું ભરવા તૈયાર અને ઈચ્છુક છે.

૨૭. તદનુસાર, વાદીઓને માત્ર નાણાકીય નુકસાન જ નથી થઈ રહ્યું પરંતુ પ્રતિષ્ઠામાં પણ નોંધપાત્ર નુકસાન થઈ રહ્યું છે કારણ કે તે ગ્રાહકોની ફરિયાદો સાથે પણ વ્યવહાર કરે છે જેથી તેઓ પ્રાપ્ત કરે તેની ખાતરી કરી શકાય. તેમનો કાયદેસર દાવો (ઓ) જેને પ્રતિવાદીઓએ ગેરરીતે કબજે કરી લીધા છે, અને જેઓએ ગુપ્ત રીતે જાહેર જનતા તેમજ ફરિયાદીઓને છેતર્યા છે. ફરિયાદીઓ આ બાબતમાં જરૂરી હોય તેવા કોઈપણ પત્રવ્યવહારનો ઉલ્લેખ કરવા અને/અથવા તેના પર આધાર રાખવાની મંજૂરી માગે છે.

૧૦. ત્યારબાદ, સમાંતર વ્યવસાયને લગતા દાવાઓ છે જે પ્રથમ માહિતી આપનારએ આરોપી કંપનીના હિત માટે ખૂબ જ હાનિકારક શરૂઆત કરી હતી. નીચેના નિવેદનો છે;

“૨૮. તપાસમાં એવું પણ બહાર આવ્યું છે કે પ્રતિવાદીઓએ અન્ય બાબતો ઉપરાંત નીચે મુજબના પ્રયત્નો કર્યા છે:

i. ફરિયાદીઓ અને/અથવા ગીતાંજલી ગ્રુપને સંબંધિત ડિઝાઈન અને ચિહ્નોની નકલ કરવી; અને

ii. કંપનીના રહસ્યો અને/અથવા વ્યવસાય મોડેલો અને/અથવા માહિતી અને/અથવા સોફ્ટવેર અને/અથવા ફરિયાદીઓની ગુપ્ત માહિતીની ચોરી કરવી અને/અથવા તેનો

દુરુપયોગ કરવો, જેના કારણે ફરિયાદીઓને ભારે નુકસાન અને/અથવા હાનિ પહોંચે.

૨૯. આ કાર્ય માત્ર દુર્ભાવિનાપૂર્ણ હેતુસર કરવામાં આવ્યું હતું, એટલે કે ફરિયાદીઓના વ્યવસાય મોડેલનું અનુસરણ કરીને સમાનાંતર વ્યવસાય શરૂ કરીને ચલાવવાનો, જેથી ફરિયાદીઓને છેતરવા અને ધોખાધડી કરવા ઉપરાંત સામાન્ય જનતા સામે પણ ગંભીર અને ભયાનક ઠગાઈ આચરી શકાય. આ બાબત નીચે મુજબથી સ્પષ્ટ થાય છે:૬

/ પ્રતિવાદીઓ પોતાની કંપની ‘દિવ્યાનિર્માણ’ના નામ સાથે “ગીતાંજલી” બ્રાન્ડ નામ ઉમેરતા હોય છે.

// વાદીઓ અને/અથવા ગીતાંજલિ જૂથ દ્વારા ઉત્પાદિત દાગીનાની ડિઝાઇનની ચોરી અને નકલ કરવી.અને

iii. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે બનાવાયેલા દાગીનાઓ પર “ગીતાંજલી” નામ લગાવવામાં આવે છે.

અરજદારોને જરૂરી હોય ત્યારે ઉપલબ્ધ થતી એવી વધુ માહિતીનો ઉલ્લેખ કરવા અને/અથવા તેના પર આધાર રાખવાની મંજૂરી માગે છે.

૩૦. પાછળથી વિચાર કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદીઓએ શરૂઆતથી જ માત્ર ફરિયાદીઓને લલચાવી તેમને ફેન્સ્યાઈઝી આપવા પ્રેરિત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. આવી મંજૂરી પ્રાપ્ત કર્યા બાદ, પ્રતિવાદીઓએ (ટ્રોજન હોર્સના દંતકથાત્મક ઉદાહરણની જેમ)

ફરિયાદીઓના વ્યવસાય(ઓ) વિશે, જેમાં વેપારની વિશેષતાઓ સહિત પરંતુ મર્યાદિત નહીં, સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી અને ત્યારબાદ સમાનાંતર રીતે પોતાનું વ્યાપારિક સામ્રાજ્ય સ્થાપિત કરીને ફરિયાદીઓને છેતર્યા. આ બધું પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વ્યવસ્થિત રીતે કરવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે તેમણે શરૂઆતમાં ફરિયાદીઓના કર્મચારીઓને લાંચ આપી અને/અથવા લલચાવીને આ ગેરકાયદેસર યોજનામાં મદદ માટે તેમને પ્રેરિત કર્યા. ત્યારબાદ, ફરિયાદીઓના વ્યવસાયમાં ‘મોલ’ (આંતરિક વ્યક્તિ) સ્થાપિત કર્યા પછી, પ્રતિવાદીઓએ તેમની સુવ્યવસ્થિત યોજના મુજબ વ્યવસાય(ઓ)ને પોતાના એકમોમાં ખસેડવા/સ્થાનાંતરિત કરવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી, જેમાં અન્ય બાબતો ઉપરાંત ફરિયાદીઓના બ્રાન્ડ નામ, નામ અને શૈલીનો ઉપયોગ, ફરિયાદીઓની નિષ્ણાતીનો ઉપયોગ તેમજ સમગ્ર ભારતમાં વ્યવસાય ચલાવવા માટેના તેમના આધુનિક સોફ્ટવેર/પ્રણાલીઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો. આ પ્રમાણે, પાછળથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદીઓએ ક્યારેય ફરિયાદીઓ સાથે વાસ્તવિક વ્યવસાય કરવાની મનશા રાખી નહોતી, પરંતુ શરૂઆતથી જ ખોટા બહાને ફરિયાદીઓને જોડીને તેમના વ્યવસાયની જાણકારી મેળવવાનો હેતુ રાખ્યો હતો અને ત્યારબાદ ફરિયાદીઓની પ્રતિષ્ઠા અને સદભાવના પર આધારિત પોતાનો વ્યવસાય સ્થાપિત કર્યો.

૩૧. સામાન્ય રીતે ફરિયાદીઓના દરેક ઉત્પાદ પર એક અનન્ય બાર કોડ હોય છે, જે ફરિયાદીઓની પ્રણાલી દ્વારા ઉત્પાદના વિગતવાર માહિતી તથા તેના વેચાણનો રેકૉર્ડ રાખવામાં સહાય કરે છે. એવું બહાર આવ્યું છે કે પ્રતિવાદીઓએ કોઈ સત્તા વિના

ફરિયાદીઓના ઉત્પાદના બાર કોડની નકલ કરી અને ગેરકાયદેસર રીતે પોતાના ઉત્પાદ પર લગાવ્યા છે. પ્રતિવાદીઓએ આ રીતે એક જ બાર કોડ બે અલગ ઉત્પાદ પર લગાવ્યો છે, જેમાં એક ‘દિવ્યાનિર્માણ’ દ્વારા બનાવાયેલ છે અને બીજો ‘ગીતાંજલી’ દ્વારા બનાવાયેલ છે. પરિણામે, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવતા દર બે વેચાણ સામે ફરિયાદીઓની પ્રણાલીમાં માત્ર એક જ વેચાણનો રેકૉર્ડ દર્શાય છે, જ્યારે હકીકતમાં પ્રતિવાદીઓ વધારાના વેચાણ કરીને તેની આવક ગેરરીતે પોતાના હાથમાં રાખે છે. ઉપરોક્ત વાત માત્ર ઉદાહરણરૂપે દર્શાવવામાં આવી છે કે પ્રતિવાદીઓએ કેવી રીતે વ્યવસ્થિત રીતે ફરિયાદીઓના વ્યવસાય(ઓ)ની નકલ કરી છે તેમજ ફરિયાદીઓના માલમત્તા/સંપત્તિ પર ગેરકાયદેસર કબજો કરીને અને તેમની સદભાવના તથા પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડીને ફરિયાદીઓને છેતર્યા છે.

૩૨. ફરિયાદીઓએ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા તેમના સિસ્ટમમાંથી મોકલાયેલા ઇમેઇલ્સ પણ પ્રાપ્ત કર્યા છે, જેમાં વેચાણની આવકના વિગતો “દિવ્યાનિર્માણ સેલ્સ” અને “ગીતાંજલી સેલ્સ” એમ બે અલગ શીર્ષકો હેઠળ દર્શાવવામાં આવી છે, જે ફરિયાદીઓના આક્ષેપોને સમર્થન આપે છે કે પ્રતિવાદીઓએ ફરિયાદીઓના વ્યવસાયની નકલ કરી છે અને માત્ર સમાનાંતર વ્યવસાય જ ચલાવ્યો નથી, પરંતુ ફરિયાદીઓના વ્યવસાય પર આધારિત પોતાનું સ્વતંત્ર વ્યાપારિક સામ્રાજ્ય પણ સ્થાપિત કર્યું છે. ઉપરોક્ત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદીઓ સાથે હાલની વ્યવસ્થા કરવામાં પ્રતિવાદીઓનો સંપૂર્ણ ઢબ એ હતો કે તેઓ ફરિયાદીઓના બ્રાન્ડ અને સદભાવનાનો

ગેરકાયદેસર ઉપયોગ કરીને જનતા સામે નીચી ગુણવત્તાના દાગીના વેચીને સમાનાંતર વ્યવસાય ઉભો કરે અને તે ઉપરાંત ફરિયાદીઓના ખર્ચે ગેરરીતે નફો કમાવે.

પ્રતિવાદીઓએ સમાનાંતર વેચાણ દ્વારા ગુપ્ત રીતે ફરિયાદીઓના ખર્ચે ગેરરીતે નફો કમાવ્યો છે અને પરિણામે વર્ષોથી અચાનક પ્રાપ્ત થયેલા મોટા લાભો નોંધ્યા છે.

ફરિયાદીઓ જરૂરી હોય ત્યારે ઉપલબ્ધ થતી એવી કોઈપણ માહિતીનો ઉલ્લેખ કરવા અને/અથવા તેના પર આધાર રાખવાની મંજૂરી માગે છે.

૧૧. સમન્સ મળ્યા પછી, પ્રથમ માહિતી આપનાર અદાલત સમક્ષ હાજર થયો હતો અને અન્ય બાબતોની સાથે પોતાનું લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું હતું, જેમાં નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું હતું;

“૮. ફકરા ૧૦ માં કરવામાં આવેલા નિવેદનો સત્ય નથી અને તે નકારી કાઢવામાં આવે છે. કલમ ૧૦માં ઉલ્લેખિત સમજૂતી અંગે ફરિયાદીઓ દ્વારા વપરાયેલા અસ્પષ્ટ શબ્દો પક્ષકારો વચ્ચે ક્યારેય થયેલા નથી, જેમ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે. ફરિયાદીઓ કોઈપણ દસ્તાવેજનો ઉલ્લેખ કર્યા વગર “સમજૂતી” અંગે અસ્પષ્ટ આક્ષેપો કરી રહ્યા છે. પ્રતિવાદીઓએ પોતાના શરતો લાદવાની ઈચ્છા દર્શાવી હતી તેવો આક્ષેપ પણ નકારવામાં આવે છે અને આ સંદર્ભમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓ આક્ષેપ મુજબ ફેન્યાઈઝી નહોતા.

વધુમાં, પ્રતિવાદીઓને રિટેલ રોકાણકારો સાથે સરખાવવા યોગ્ય નથી તે પણ નકારવામાં આવે છે. પ્રતિવાદીઓ પુનરાવર્તિત કરે છે કે ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સમાં, જેનું વજન ૧૦૦ કિલોગ્રામથી વધુ છે, એટલી વિશાળ માત્રામાં કરાયેલ રોકાણને અન્ય રોકાણકારો સાથે સરખાવી શકાય તેમ નથી અને પ્રતિવાદીઓને વિશિષ્ટ વર્ગના રોકાણકારો તરીકે ગણતા, કરારો તેની અનુરૂપ ચર્ચા કરીને કરવામાં આવ્યા અને હસ્તાક્ષરિત કરવામાં આવ્યા. અહીં નોંધવાનું છે કે ફરિયાદીઓ પ્રતિવાદીઓ પાસેથી વધુ રોકાણ મેળવવા માટે પ્રસ્તાવ મૂકી રહ્યા હતા અને તેમને આમંત્રિત કરી રહ્યા હતા. પ્રતિવાદીઓ આ વિકલ્પ પર ગંભીરતાપૂર્વક વિચારણા કરી રહ્યા હતા. જોકે, ફરિયાદીઓના અનુવર્તી વર્તનને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતિવાદીઓએ વધુ રોકાણ કરવાની યોજના આગળ વધારી નથી અને પોતાનું રોકાણ ૧૦૫.૮૫૩ કિલોગ્રામ સુધી મર્યાદિત રાખ્યું. આથી, આટલા મોટા પ્રમાણમાં રોકાણ કરનાર પક્ષ ફ્રેન્ચાઇઝી મોડલ સ્વીકારી લેશે એવી ફરિયાદીઓની અપેક્ષા હાસ્યાસ્પદ છે. સ્પષ્ટ છે કે આવા પ્રોફાઇલ ધરાવતા રોકાણકાર પોતાના શરતો પર સહમતિ કરશે અને તેની ચર્ચા કરશે તથા આક્ષેપ મુજબના પ્રમાણભૂત શરતો સ્વીકારશે નહીં.

ફક્ત ૧૧ અને ૧૨માં માં કરવામાં આવેલા નિવેદનો સત્ય નથી અને તે નકારી કાઢવામાં આવે છે. આક્ષેપ મુજબ પ્રતિવાદી નં. ૧, ૨ અને ૩ દ્વારા રોકાણ કરવામાં આવ્યું હતું તે નકારવામાં આવે છે. હકીકતમાં, રોકાણ માત્ર પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. વધુમાં, માર્ચ, ૨૦૧૩ સુધીમાં ફરિયાદીઓએ રૂપિયા ૩૪ કરોડના સ્ટોક્સ આપ્યા હતા તેવો આક્ષેપ પણ નકારવામાં આવે છે.

પ્રતિવાદીઓ પુનરાવર્તિત કરે છે કે વ્યવહારો માત્ર સોનાની માત્રામાં રોકાણ માટે હતા અને રૂપિયા મૂલ્ય અસંગત હતું.

૫૮. એટલે કે ૧૦૦ કિલોગ્રામથી વધુ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સમાં રોકાણ કર્યું છે, જે પ્રતિવાદીઓની માલિકીની છે અને હાલ ફરિયાદીઓના કબજામાં છે. પ્રારંભથી જ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદીઓને પ્રતિવાદીઓ સામે દાવો દાખલ કરવાનો કોઈ હક નથી અને ફરિયાદીઓ અસત્યનિષ્ઠ પક્ષ છે, જેઓ આ માનનીય અદાલતમાં મહત્વપૂર્ણ માહિતી છુપાવીને આવ્યા છે, જેમાં ફરિયાદીઓ પાસે જમા રહેલા ૧૦૦ કિલોગ્રામથી વધુ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ અંગેની માહિતીનો પણ સમાવેશ થાય છે. પ્રતિવાદીઓ વધુમાં રજૂ કરે છે કે પ્રતિવાદીઓએ ફરિયાદીઓ સાથે રોકાણરૂપે મુકેલા સોનાના બાર્સની માત્રા દાવાના રેકૉર્ડનો ભાગ છે અને તે સોનાના બાર્સ ફરિયાદીઓના કબજામાં છે. તારીખ ૨૫.૦૭.૨૦૧૩ના કરારમાં ફરિયાદીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલ સ્વીકાર નોંધાયેલ છે કે પ્રતિવાદીઓએ સોનાના સ્વરૂપમાં રોકાણ કર્યું છે અને આ સોનાના બાર્સ પ્રતિવાદી નં. ૨ની તરફથી ફરિયાદીઓ દ્વારા ખરીદવામાં આવ્યા હતા, જે બાબત કરારમાં તેમજ તેની અનુસૂચિઓમાં વિશેષરૂપે દર્શાવવામાં આવી છે. અહીં નોંધવું જરૂરી છે કે પ્રતિવાદીઓએ રકમ બેંક મારફતે ફરિયાદીઓને મોકલી હતી અને ફરિયાદીઓએ પ્રતિવાદી નં. ૨ની તરફથી જી.જે.આર.એલ. દ્વારા ખરીદવામાં આવેલા સોનાના બાર્સનું તારીખવાર વજન સ્વીકાર્યું છે.

પરિશિષ્ટમાં પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા આરટીજીએસ દ્વારા ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલા ભંડોળનો ઉપયોગ કરીને વાદી કંપની દ્વારા ખરીદવામાં આવેલા ગોલ્ડ બારનો માસિક જથ્થો પણ દર્શાવવામાં આવ્યો છે અને આવા નાણાંનો ઉપયોગ કરીને, વાદીએ પ્રતિવાદી નંબર ૨ માટે અને તેના વતી ગોલ્ડ બાર ખરીદ્યા હતા, જે તેમના દ્વારા વિશ્વાસપાત્ર સમતામાં જાળવી રાખવામાં આવશે, જે કરારની દ્રષ્ટિએ પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને પરત કરી શકાય છે.આમ, વાદી અને પ્રતિવાદીઓ વચ્ચેનો વ્યવહાર સામાન્ય વ્યવહાર અથવા ફ્રેન્ચાઈઝી વ્યવસ્થા ન હતી.

ચોક્કસપણે કહીએ તો, પ્રતિવાદીઓ રજૂ કરે છે કે તેઓએ જમા કરાવ્યું છે અને આ રીતે ૧૦૫.૮૫૩ કિલો ૨૪ કેરેટ ભાગ ગોલ્ડ બારનું રોકાણ કર્યું છે.ઉપરોક્ત મહત્વપૂર્ણ હકીકત એ છે કે પ્રતિવાદીઓએ કરારની તારીખ ૨૫/૦૭/૨૦૧૩ માં નોંધાયેલા ૧૦૫.૮૫૩ કિલો ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારનું રોકાણ કર્યું છે જે વાદી દ્વારા દબાવવામાં આવે છે.તે કરારની શરત પણ હતી કે વાદીઓ દ્વારા સોનાના આ જથ્થાના ૯૫ ટકાની સમકક્ષ સ્ટોક સ્ટોર્સમાં જાળવી રાખવો આવશ્યક છે.

આવું કહેવું હાસ્યાસ્પદ છે કે કોઈ પક્ષ આટલી વિશાળ માત્રામાં એટલું કિંમતી ધાતુ સોંપી દેશે; જ્યારે હકીકતમાં ફરિયાદીઓએ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા જમા કરાવેલા ૧૦૦ કિલોગ્રામથી વધુ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ ગેરરીતે કબજે કરીને પ્રતિવાદીઓને છેતર્યા છે અને વિવિધ યોજનાઓ

દેઠળ કાર્યરત પાંચ આઉટલેટ્સ માટે દાગીનાના સ્ટોક પૂરા પાડવાની પરસ્પર જવાબદારી નિભાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે.

૬૨. અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદીઓએ વર્ષ ૨૦૧૦ દરમિયાન વાદી સાથે કામગીરી શરૂ કરી હતી અને એ નોંધવું જોઈએ કે ૨૦૧૦ અને પ્રથમ કરારના અમલ વચ્ચે, પ્રતિવાદીઓએ કરારના અમલની અપેક્ષાએ વિશાળ માત્રામાં સોનું જમા કરાવ્યું હતું. અહીં વધુમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કરારનો અમલ બાકી હતો, જોકે, કામગીરી શરૂ થઈ ગઈ હતી. અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કોઈ પણ સમયે, પ્રતિવાદીઓ પાસેથી આરોપ મુજબ પ્રમાણભૂત કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી ન હતી. હકીકતમાં, વ્યવસ્થા અલગ અને અલગ હતી અને તેથી, પક્ષોએ તેમની પોતાની સમજૂતી કરવાનું નક્કી કર્યું. તદ્દનુસાર, ત્યારબાદ ૨૦૧૧ પછી કરારના મુસદ્દાની તૈયારી શરૂ થઈ અને અન્ય લોકો સાથે વાદીઓ કરારના મુસદ્દાની પ્રક્રિયા સાથે સંકળાયેલા હતા. અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે સમગ્ર કાનૂની ટીમ મુસદ્દાની તૈયારીમાં સામેલ હતી અને વાસ્તવિક મુસદ્દો કરાર સુશ્રી શિખા પાલ્સુલે દ્વારા પ્રતિવાદીઓને મોકલવામાં આવ્યો હતો, જેઓ તેમના ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ના મેઈલ દ્વારા કાનૂની વ્યવસ્થાપક હતા અને વાદી કંપનીની કાનૂની અને કાર્યકારી ટીમ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા તમામ કરારોને મોકલ્યા હતા. એ નોંધવું જોઈએ કે સુશ્રી શિખા પાલ્સુલેએ એક શિવેન્દ્ર સિંહ સાથે પ્રતિવાદીઓને કરારનો મુસદ્દો મોકલ્યો હતો. તેવી જ રીતે, ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારની પુષ્ટિ કરવા માટેનો કરાર પણ વાદી તરફથી આવ્યો હતો અને કૌશિક હરિયા, શિવેન્દ્ર સિંહ, સુશ્રી શિખા પાલ્સુલે

કરાર પર કામ કરતી ટીમનો ભાગ હતા.આ કરાર કૌશિક હરિયા દ્વારા આગળ ધપાવવામાં આવ્યો હતો જે ઉપર જણાવ્યા મુજબ ટીમનો ભાગ હતો.અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કરારની નકલ શ્રી શરત દાસને પણ ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી, જેઓ વાદી કંપનીના અખિલ ભારતીય વ્યાપાર વડા હતા.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વિનોદ ધાવરે અને કૌશિક હરિયાએ વાદીને ૨૯/૦૭/૨૦૧૩ પર કરારની તારીખ ૨૫/૦૭/૨૦૧૩ ની સ્કેન કરેલી નકલ મોકલી હતી.

“આ તથ્યોનો ઉલ્લેખ અહીં નોંધ પર મૂકવા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે વાદી કંપનીની આખી ટીમ કરારના અમલમાં સામેલ હતી અને વાદીએ આ પ્રક્રિયામાં ભાગ લીધો હતો.અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે સમજૂતી, મુસદ્દો તૈયાર કરવો, વાટાઘાટો, અંતિમ સ્વરૂપ આપવું અને અમલની સમગ્ર પ્રક્રિયા માત્ર વાદીઓ દ્વારા જ શરૂ કરવામાં આવી હતી, નિયંત્રિત કરવામાં આવી હતી, તેનું સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને પૂર્ણ કરવામાં આવી હતી.વાદીઓ પ્રતિવાદીઓ સાથે વ્યવસાયિક સંબંધ જાળવી રાખવા ઈચ્છતા હતા.અહીં ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, પ્રતિવાદી નંબર ૧ અને ૨ એ મુખ્ય રોકાણકારો છે જેમણે ૧૦૦ કિલોથી વધુ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારનું રોકાણ કર્યું છે.પ્રતિવાદી નંબર ૨ એકમાત્ર મુખ્ય રોકાણકાર હતો જેણે આટલા મોટા પ્રમાણમાં સોનાનું રોકાણ કર્યું હતું અને તેથી, તેણે પ્રમાણભૂત કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા ન હતા કારણ કે તે તેના રોકાણની સુરક્ષા માટે ચિંતિત હતો.પ્રતિવાદી નંબર ૪ સાથે છેતરપિંડી અને સાંઠગાંઠ અંગે વાદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી વાર્તા સંપૂર્ણપણે ખોટી છે.વાદીઓ

સંપૂર્ણપણે અપ્રમાણિક અને જૂઠા છે જ્યારે તેઓ કહે છે કે તેમની પાસે અમલ અને કરારના અસ્તિત્વ વિશે કોઈ માહિતી નથી. અહીં ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે જૂન, ૨૦૧૪માં પ્રતિવાદી નંબર ૨એ મેહુલ ચોક્સી અને વાદી કંપનીના કેટલાક અન્ય પ્રતિનિધિઓને ઈ-મેલ કર્યો હતો અને તેમને પત્ર લખીને કહ્યું હતું કે પ્રતિવાદી નંબર ૨એ કરારની જોગવાઈઓનું પુનઃઉત્પાદન કર્યું હતું, જે વાદી દ્વારા એનેક્સરજી ખાતે રજૂ કરવામાં આવી છે. સમગ્ર જોગવાઈ, અન્ય બાબતો સાથે ઈ-મેલનો એક ભાગ હતી, જે વાદી કંપની જૂથના અધ્યક્ષ સૌરવ ભટ્ટાચાર્ય, અખિલ ભારતીય વ્યાપાર વડા શરત દાસ અને કંપનીના અન્ય કેટલાક અધિકારીઓને સંબોધવામાં આવી હતી. જૂન, ૨૦૧૪નો ઈ-મેલ સંપૂર્ણપણે વાદીનો પર્દાફાશ કરે છે, જેમણે તેમના દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી, તેમના દ્વારા વાટાઘાટો કરવામાં આવેલી, તેમના દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલી અને તેના અમલ પછી પણ તેમની જાણકારીમાં રહેલી વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ પ્રતિવાદીના ૧૦૦ કિલોથી વધુના શુદ્ધ સોનાનો કબજો લઈને પ્રતિવાદી નંબર ૨ને લૂંટી લીધો છે. ઉપરોક્ત યોજનાઓ હેઠળ પ્રતિવાદીઓનું કિંમતી સોનું ખિસ્સામાં ભરીને અને પ્રતિવાદીઓ સાથે છેતરપિંડી કરીને, વાદીઓએ તેમની કરારની જવાબદારીઓ નિભાવી ન હતી. ઉપરોક્ત તથ્યોનો ઉદ્દેશ માત્ર છેતરપિંડી અને કપટપૂર્ણ શબ્દોનો વારંવાર ઉપયોગ કરીને વાદી દ્વારા સર્જવામાં આવેલી શંકાના વાદળને દૂર કરવા માટે કરવામાં આવ્યો છે જ્યારે, વાસ્તવમાં, વાદી અને વાદી કંપનીના સંચાલનમાં રહેલા લોકો કે જેઓ છેતરપિંડી કરનારા છે અને જેમણે પ્રતિવાદીઓનું સોનું છીનવી લીધું છે, તેમના

હાથ ઊંચા કરી દીધા છે અને કરારના અસ્તિત્વ વિશે સંપૂર્ણ અજ્ઞાનતાનો ઢોંગ કરી રહ્યા છે.

અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદીનો વાદીઓ સામે મોટો દાવો છે કારણ કે બે વર્ષથી, વાદીઓએ કરાર હેઠળ પ્રતિવાદીઓને બાકી રકમ ચૂકવી નથી અને કરારની દ્રષ્ટિએ પ્રતિવાદીને ખર્ચની ભરપાઈ કરી નથી.

૧૨. લેખિત નિવેદનના પેરા ૬૩ માં, પ્રથમ માહિતી આપનાર, પ્રતિવાદી નંબર ૧ હોવાથી, નીચેના શબ્દોમાં વ્યવસાયિક વ્યવહારની પ્રકૃતિ સમજાવી;

“૬૩. આ માનનીય અદાલતને પક્ષકારો દ્વારા વ્યવહાર કરવાના વ્યવસાયની પ્રકૃતિ સમજાવવા માટે, નીચેની હકીકતો ઉલ્લેખિત છે.

એ) પ્રતિવાદીઓ દ્વારા સોનાની થાપણની પુષ્ટિ અને વ્યવસાયની કામગીરીની શરતો સંબંધિત અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ ચાર કરારો પક્ષો દ્વારા કરવામાં આવ્યા હતા.

બી) ઉપરોક્ત કરારો હેઠળ સંમત થયેલા વ્યવહારો મુજબ, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા સોનાના બાર્સ જમા કરાવ્યા બાદ ફરિયાદીઓએ પરસ્પર જવાબદારીઓ નિભાવવાની હતી. પક્ષકારોની સંમતિ મુજબ, પ્રતિવાદીઓએ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ જમા કરાવવાના હતા અને તેના બદલામાં પરસ્પર જવાબદારીઓના નિર્વહરૂપે

ફરિયાદીઓએ કરારના પાનાં ૨ મુજબ ૨૨ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના દાગીના પૂરા પાડવાના હતા. ફરિયાદીઓએ હંમેશા પ્રતિવાદીઓ દ્વારા જમા કરાયેલા સોનાની ૯૫% જેટલી કિંમતના સમકક્ષ દાગીનાનો સ્ટોક જાળવવાનો હતો. વ્યવસાયનું સંચાલન ઓપરેશનલ અને કોમર્શિયલ કરારની શરતો મુજબ થવાનું હતું, જેમાં સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદીઓ જરૂરી વેચાણ સ્ટાફની નિમણૂક કરશે અને વ્યવસાય કરારની શરતો અનુસાર સંચાલિત કરવામાં આવશે.

સુધારા કરારમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે વ્યવસાય બંધ થવાની સ્થિતિમાં, પ્રતિવાદીઓ સોનાના રિફંડ માટે પાત્ર હશે. આ પ્રતિબદ્ધતા વાદીઓ દ્વારા ૧૮મી માર્ચ ૨૦૧૩ના તેમના પત્ર દ્વારા આપવામાં આવી હતી, જેના પર પ્રતિવાદી નંબર ૪ સાથે શ્રી શિવેન્દ્ર સિંહ દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

કરાર હેઠળ પ્રતિવાદીઓ લઘુતમ બાંયધરીકૃત વળતર માટે પાત્ર હતા અને માર્જિન/ડિસ્કાઉન્ટ જે પણ વધારે હોય તે માટે પણ પાત્ર હતા. અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ઉપર ઉલ્લેખિત તમામ પાંચ દુકાનો આ કરાર હેઠળ જ ચલાવવામાં આવી હતી

સી) અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ઉપરોક્ત કરારો ગુજરાત રાજ્યની અંદરની તમામ કામગીરીઓને સંચાલિત કરતા કરારો છે અને ઈનોરબ્લ્ટ મોલ પણ આ જ કરારનો ભાગ હતો.

ડી) વાદીઓએ તેમની પારસ્પરિક જવાબદારીઓ નિભાવવા માટે ઉપરોક્ત કરારના પાન ૨ પર સંમત થયેલી તૈયારીમાં ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૨૨ કેરેટ સોનાના દાગીનાનો સ્ટોક જાળવવો જરૂરી હતો. કરારમાં એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે વાદી આવા સ્ટોકની જાળવણી કરવામાં અને/અથવા આવા સ્ટોકને ફરીથી ભરવામાં નિષ્ફળ જાય તો, પ્રતિવાદી નંબર ૨ કરાર દ્વારા વિવિધ સ્ટોર્સ પર પ્રાપ્ત થયેલ વેચાણની આવક સાથે ભાગ ન લેવા માટે અધિકૃત રહેશે. આમ, માર્ચ ૨૦૧૩ થી, વાદીની સ્ટોક જાળવવામાં નિષ્ફળતા અને લઘુત્તમ બાંચધરીકૃત વળતરની ચુકવણી ન કરવાના પરિણામે, ખર્ચની ભરપાઈ વગેરે ઉપરાંત, અન્ય જવાબદારીઓની કામગીરીમાં ડિફોલ્ટ ઉપરાંત પ્રતિવાદીએ કરાર દ્વારા અધિકૃત વેચાણની આવક સાથે ભાગ લીધો ન હતો અને વાદીને આ જાણ હતી કારણ કે આવી કાર્યવાહી વાદીના ડિફોલ્ટને કારણે કરારની દ્રષ્ટિએ હતી.

ઈ) તેથી પ્રતિવાદીઓએ માર્ચ ૨૦૧૩ થી વાદીને વેચાણની આવક આપવાનું બંધ કરી દીધું હતું અને તે દિવસે વાદીઓને પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને પ્રેરિત કરવામાં આવ્યા હતા. માર્ચ, ૨૦૧૩ પછી, દાવાની તારીખ સુધી, વાદીએ ક્યારેય કોઈ ચૂકવણી કરી નથી.

એફ) અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ દરમિયાન અમુક સમયે સુધારા કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા અને કલમ-૩માં સંમતિ વ્યક્ત કરવામાં આવી હતી કે વાદી પ્રતિવાદીઓ સાથેના કરાર હેઠળ મુંબઈના ઈનઓર્બિટ મોલ ખાતે

તેમના ચાલતા સ્ટોર્સને પણ લાવશે અને તે મુજબ પ્રતિવાદીઓએ વધુ માત્રામાં સોનાનું રોકાણ કર્યું હતું.

જી. પ્રતિવાદી નંબર ૨એ જવાબદારીઓ નિભાવી અને સોનું જમા કર્યા પછી પણ, વાદીએ ઇનઓર્બિટ માટે સમજૂતી કરી ન હતી મોલ અને તેણે ગુજરાત રાજ્યમાં કાર્યરત સ્ટોર્સમાં પ્રતિબદ્ધ સ્ટોક જાળવી રાખ્યો ન હતો.

એચ. વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા ઉદ્વેગનને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતિવાદી નંબર ૨ ને ૧૫/૦૭/૨૦૧૪ પર વાદીને નોટિસ આપવાની ફરજ પાડવામાં આવી હતી. નોટિસનું પાલન કરવાને બદલે, વાદીએ વર્તમાન દાવો દાખલ કર્યો જે સંપૂર્ણપણે ખોટો અને વ્યર્થ છે.

ઝઝ. પ્રતિવાદીઓ પુનરાવર્તન કરે છે કે વાદીઓ શરૂઆતથી જ ઉદ્વેગન કરી રહ્યા હતા અને પ્રતિવાદીઓએ વારંવાર તેમને કામ અને કામગીરીને નિયમિત કરવા વિનંતી કરી હતી. પ્રતિવાદીએ ખર્ચની ભરપાઈ કરીને, લઘુત્તમ બાંયધરીકૃત રકમ ચૂકવીને ખાતાની વિનંતી પણ કરી હતી અને વાદીના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવ્યું હતું કે વિવિધ સ્ટોર્સ પરનો સ્ટોક અપૂરતો છે અને સ્ટોર્સ પર આવતા ગ્રાહકોને યોગ્ય પસંદગીના અભાવને કારણે વસ્તુઓની પસંદગી કરવામાં અત્યંત મુશ્કેલી પડી રહી છે. તે નકારી કાઢવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદી આરોપ મુજબ કોઈ સમાંતર વ્યવસાય કરી રહ્યો હતો. કોઈ પણ સંજોગોમાં આ કારાર દ્વારા પ્રતિબંધિત અને પ્રતિબંધિત ન હતું.

૬૫. પ્રતિવાદી નં. ૨એ પુનરાવર્તિત કર્યું કે ફરિયાદીઓ સાથેનો કરાર વિશિષ્ટ સ્વરૂપનો હતો અને તેથી પ્રમાણભૂત કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવાની વાત ઉદ્ભવતી જ નથી. ઉપરોક્ત મુજબ, ઉલ્લેખિત ચારેય કરારો પક્ષકારોએ સંપૂર્ણ જ્ઞાન, સંપૂર્ણ સમજ અને સ્વૈચ્છિક સંમતિથી કર્યા હતા. તેથી, આ બધા કરારો ફરિયાદીઓ પર અમલપાત્ર અને બાંધકારીરૂપ છે. પ્રતિવાદીઓ રજૂ કરે છે કે એકવાર કરાર પર હસ્તાક્ષર થઈ જાય, ત્યારબાદ પક્ષકારો તેમાં દર્શાવેલ શરતો માટે બંધાયેલી હોય છે અને કરારની જવાબદારીઓનું પાલન કરવું ફરજિયાત બને છે, ભલે તે બોજારૂપ હોય. પ્રતિવાદીઓ વધુમાં રજૂ કરે છે કે કાનૂની રીતે સ્થિર સિદ્ધાંત છે કે કરારના પક્ષકારો તેમની કરારગત જવાબદારીઓ નિભાવવા માટે બંધાયેલી હોય છે અને માત્ર જવાબદારીઓ બોજારૂપ બની જાય તે કારણે કોઈ પક્ષકારને તેની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરી શકાય નહીં. આથી, એકવાર કરાર પક્ષકારો દ્વારા હસ્તાક્ષરિત થઈ જાય પછી, ફરિયાદીઓ માટે તેમાંથી બચવા અથવા તેને ટાળવા માટે શરતો બોજારૂપ છે એવી દલીલ કરવાનો અધિકાર રહેતો નથી. વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓ પણ કરારના પાલનથી બચી શકતા નથી.

૬૬. વાદીઓએ પ્રતિવાદીઓની તારીખ ૧૫/૦૭/૨૦૧૪ ની નોટિસ પ્રાપ્ત કર્યા પછી, તેનું પાલન કરવાને બદલે અથવા જવાબ આપવાને બદલે માત્ર ખોટા અને તુરંચ મુદ્દાઓ ઉઠાવવાના પરોક્ષ હેતુથી વર્તમાન દાવો દાખલ કર્યો હતો જેથી ૧૦૫.૮૫૩ કિલો ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બાર પરત કરવાની જવાબદારી ટાળી શકાય. અહીં

ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ઉપરોક્ત સ્ટોર્સ પરનો વ્યવસાય ઉપરોક્ત કરારો હેઠળ સંમત શરતો અનુસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને સમગ્ર સ્ટોક પ્રતિવાદીના પૂર્વાધિકારને આધિન હતો. કરારમાં એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે વાદી દ્વારા ડિફોલ્ટ થવાની સ્થિતિમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૨ સંપૂર્ણ સ્ટોક વસૂલ કરી શકે છે અને સ્ટોકની આવી વસૂલાત અને મૂલ્યની વસૂલાત પ્રતિવાદીના ૧૦૫.૮૫૩ કિલો ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારની વસૂલાતના અધિકારને આધિન રહેશે.

૬૭. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીની ભૂતપૂર્વ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, પ્રતિવાદી નંબર ૪ સાથે સાંઠગાંઠને લગતા તમામ આક્ષેપો ખોટા છે; અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પ્રતિવાદીઓએ વિશાળ માત્રામાં શુદ્ધ સોનું જમા કરાવ્યું છે અને બદલામાં તેમની પાસે કંઈ નથી. અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૨ની અનેક યોજનાઓ બાકી છે, જેનું વિશેષ વર્ણન તેમની તારીખ ૧૫.૦૭.૨૦૧૪ની નોટિસમાં કરવામાં આવ્યું છે.

૬૮. અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નોટિસ આપવામાં આવ્યા પછી, વાદી દ્વારા ખોટો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. મુકદ્દમા પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વાદી કરારના અસ્તિત્વ અંગે સંપૂર્ણપણે અજ્ઞાનતાની દલીલ કરી રહ્યો છે અને પ્રતિવાદીઓને છેતરપિંડી કરનાર તરીકે ઓળખાવી રહ્યો છે. તે કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિ છે કે માત્ર વારંવાર "છેતરપિંડી" શબ્દનો ઉપયોગ કરીને, છેતરપિંડી સ્થાપિત થતી નથી અને આક્ષેપો સંપૂર્ણપણે ખોટા છે. આ વર્તણૂકને

ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતિવાદી નંબર ૨ પાસે ૨૧/૦૮/૨૦૧૪ તારીખની ટર્મિનેટર નોટિસ આપીને કરાર બી અને ડી ને સમાપ્ત કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નહોતો.ત્યારબાદ, પ્રતિવાદી નંબર ૨ એ ૧૦૫.૮૫૩ કિલો ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારની પણ માંગ કરી હતી જે વાદીને વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતામાં સોંપવામાં આવી હતી.અહીં ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો છે કે સોનાનો સંપૂર્ણ જથ્થો પ્રતિવાદી નંબર ૨ની વિશિષ્ટ મિલકત હતી અને વાદી દ્વારા ઈન્વોઈસેસ હેઠળ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી અને તેથી, વેચાણ કોઈપણ રીતે માલના વેચાણ અધિનિયમના અર્થમાં પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદી ઈન્વોઈસેસ હેઠળ તેમજ કરારની શરતો હેઠળ સ્ટોકનો માલિક બની ગયો છે અને તેથી, સ્ટોરમાં સોનાના દાગીનાના સ્ટોકના સંબંધમાં વાદીને અધિકાર નથી.

૬૯. રજુ કરવામાં આવે છે કે કરાર સમાપ્ત થયા બાદ અને માંગ નોટિસ આપવામાં આવ્યા પછી, પ્રતિવાદી નં. ૨એ પાંચ દુકાનોમાં ઉપલબ્ધ સ્ટોક ખસેડી દીધો હતો. અહીં નોંધવામાં આવે છે કે ભાવનગર ખાતે રહેલા કુલ સ્ટોકમાંથી આશરે ૩૫,૯૬૫.૧૭ ગ્રામ ૨૨ કેરેટ સોનાના દાગીના અને આશરે ૧૮૦.૫૦ ગ્રામ ૧૮ કેરેટ સોનાના દાગીના ઉપરાંત, પ્રતિવાદીઓના કબજામાં હીરાના દાગીનાનો પણ એક નિશ્ચિત જથ્થો છે, જેનું વિગતવાર વર્ણન અહીં જોડાયેલ અનુસૂચિ ‘એ’માં કરવામાં આવ્યું છે.

૧૩. એવું પણ જણાય છે કે આરોપી કંપનીએ પ્રથમ માહિતી આપનાર અને અન્ય લોકો સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ સાથે વાંચી શકાય તેવા કલમ ૪૦૬, ૪૧૫, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧, ૫૦૬, ૧૨૦બી હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ પરિષ્ઠ પોલીસ નિરીક્ષક, બાંદ્રા (પૂર્વ), મુંબઈને સંબોધીને લેખિતમાં ફોજદારી ફરિયાદ નોંધાવવાનું યોગ્ય માન્યું હતું. જો કે, મને જાણ કરવામાં આવી છે કે તપાસ એજન્સીએ એક અહેવાલ દાખલ કર્યો હતો અને આરોપીના અંતે વિવિધ ખામીઓ શોધીને મામલાને બંધ કરી દીધો હતો.

૧૪. ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક પૃષ્ઠભૂમિમાં, રિટ અરજદારો વતી નીચેની રજૂઆતો છે;

૧૪.૧ રિટ અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી સલિલ ઠાકુરની સહાય ધરાવતા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે જો પ્રથમ માહિતી આપનારનો સમગ્ર કેસ સાચો માનવામાં આવે અથવા સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, છેતરપિંડી, ગુનાહિત વિશ્વાસઘાત અથવા છેતરપિંડીનો ગુનો રચવા માટેના કોઈપણ ઘટકોની જોડણી કરવામાં આવી નથી. રેકૉર્ડ પર એક પણ દસ્તાવેજ નથી કે જેને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૬૪ ના અથ માં ખોટો દસ્તાવેજ કહી શકાય.

૧૪.૨ શ્રી જોશીના જણાવ્યા અનુસાર, આજની તારીખે પણ, પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા દાવો કરવામાં આવ્યો છે તેમ બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમની વસૂલાત માટે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા કોઈ દીવાની દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો નથી.આ તારીખ સુધી, પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ આરોપી કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં દાવો પણ દાખલ કર્યો નથી.કરારની શરતોમાં રકમની વસૂલાત માટે આરોપી કંપની સામે દીવાની દાવો દાખલ કરવાને બદલે, પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ પોલીસ સમક્ષ જઈને પ્રથમ માહિતી અહેવાલ દાખલ કરવાની શંકાસ્પદ ચુકિત અપનાવી હતી જેથી જરૂરી રકમની વસૂલાતના હેતુ માટે અનુચિત દબાણ ઊભું કરી શકાય.

૧૪.૩ શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં આરોપી દ્વારા મિલકતનો દુરુપયોગ અથવા તેના અંગત ઉપયોગમાં અપ્રમાણિક રૂપાંતરનો કોઈ આરોપ નથી.આરોપ છે કે આરોપી જામીનગીરીની રકમ પરત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.આમ, પ્રથમ માહિતી આપનારનો કેસ એ છે કે તેણે જામીનગીરી જમા દ્વારા આરોપીને સોંપેલી મિલકતને ગેરકાયદેસર રીતે જાળવી રાખી છે.

૧૪.૪ શ્રી જોશી રજૂ કરે છે કે, તેનાથી વિપરીત, તે આરોપી કંપની છે, જેણે પ્રથમ માહિતી આપનાર પાસેથી મોટી રકમ વસૂલવી પડે છે અને જેના માટે

સંબંધિત અદાલતમાં દીવાની દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.શ્રી જોશીએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે આરોપી કંપની અને પ્રથમ માહિતી આપનાર વચ્ચે સંમત થયેલી શરતોના સંદર્ભમાં ગંભીર વિવાદો છે અને દસ્તાવેજોની વાસ્તવિકતા, જેના પર પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા વિશ્વાસ મૂકવામાં આવી રહ્યો છે, તે પણ અત્યંત શંકાસ્પદ છે.આ મુદ્દાઓ પર દીવાની અદાલત દ્વારા ચુકાદો આપવાની જરૂર છે જેથી કોઈ પણ પક્ષ પર જવાબદારી, જો કોઈ હોય તો, નક્કી કરી શકાય.

૧૪.૫ શ્રી જોશી રજૂ કરે છે કે જવાબદારીઓના યોગ્ય પાલન માટે સુરક્ષા તરીકે એક વ્યક્તિ દ્વારા બીજાને સુરક્ષા ડિપોઝિટ આપવામાં આવે છે.તે થાપણદારના વ્યાજને સુરક્ષિત કરવા માટે આપવામાં આવે છે.લોનના વ્યવહારમાં બનાવવામાં આવેલા ગીરોની જેમ, સુરક્ષા થાપણ એ થાપણદારની સુરક્ષાના હેતુ માટેનું એક સાધન છે અને તે પોતે જ, આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૫ ના હેતુ માટે સોંપવામાં આવશે નહીં. શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે જો થાપણદાર કરારની શરતોનો ભંગ કર્યો છે અથવા કરારના પોતાના ભાગનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, અથવા બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, થાપણદારને બાકી રકમની ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, તો થાપણદારને આઈપીસીની કલમ ૪૦૬ અથવા ૪૨૦ હેઠળ ગુના માટે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.

૧૪.૬ શ્રી જોશીએ ગીરોનું ઉદાહરણ આપ્યું હતું.મિલકત હસ્તાંતરણ અધિનિયમની કલમ ૫૮ હેઠળ માલિકી પત્રોની થાપણ દ્વારા ગીરો, જે હેઠળ ગીરવે રાખનાર લોનની ચુકવણી સામે અથવા કોઈ જવાબદારીની યોગ્ય કામગીરી માટે જામીનગીરી તરીકે ગીરવે રાખનારને માલિકી પત્રો સોંપે છે, અને જો ગીરવે રાખનાર તેના અધિકારોનો ઉપયોગ ગીરવે રાખનાર દ્વારા ડિફોલ્ટ કરવામાં આવ્યો હોવાના આધારે કરે છે, અને જો ગીરવે રાખનારને ફોજદારી કાર્યવાહી હાથ ધરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે, તો તે કાયદાની પ્રક્રિયાના ઘોર દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નહીં હોય.

૧૪.૭ શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી સંબંધિત બાબતની રિટ અરજદારની વાત છે, તે સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલિકેશન નંબર ૪૭૫૮/૨૦૧૫ ના રિટ અરજદારની પત્ની હોવાનું જણાય છે.ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટરની પત્ની હોવાને કારણે, તેઓ બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સમાં હોઈ શકે છે, પરંતુ તેમની ભાગ્યે જ કોઈ ભૂમિકા છે, ખાસ કરીને, એ ધ્યાનમાં રાખીને કે આરોપો છેતરપિંડી, વિશ્વાસઘાત અને છેતરપિંડીના ગુનાના છે.શ્રી જોશીના જણાવ્યા અનુસાર, આઈ. પી. સી. હેઠળ ગુના માટે કોઈ વ્યક્તિ પર કોઈ પરોક્ષ જવાબદારી નક્કી કરી શકાતી નથી. અધ્યક્ષની પત્ની અને આરોપી કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર સામે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ

રીતે કોઈ આક્ષેપો નથી, જેથી કોઈ પણ ગુનાહિત કાવતરાનું દૂરથી પણ અનુમાન લગાવી શકાય.

૧૪.૮ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જોશીએ એ હકીકત પર ઘણો ભાર મૂક્યો હતો કે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા તેમના લેખિત નિવેદનમાં મુકવામાં આવેલો કેસ તેમણે પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં જે આરોપ મૂક્યો છે તેનાથી તદ્દન વિપરીત છે. શ્રી જોશી રજૂ કરે છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર, કોઈક રીતે, આરોપી કંપનીના ભૂતપૂર્વ કર્મચારી શ્રીવાસ્તવને પણ જીતવામાં સફળ રહ્યો હતો અને તેને જીત્યા પછી, સિવિલ દાવામાં પ્રથમ માહિતી આપનારના કેસને ટેકો આપતા કંપની દ્વારા દાખલ કરાયેલા સિવિલ દાવામાં તેના દ્વારા લેખિત નિવેદન દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી જોષી મુજબ, પ્રથમ માહિતી આપનારને આરોપી કંપનીને નુકસાનરૂપે રૂપિયા ૯૦ કરોડથી વધુ ચૂકવવાના બાકી છે, જ્યારે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા રૂપિયા ૪૯ કરોડનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે. શ્રી જોશી રજૂ કરે છે કે એફ. આઈ. આર. માં લેવામાં આવેલું વલણ, જો દીવાની કાર્યવાહીમાં લેવામાં આવેલા વલણ સાથે અસંગત હોવાનું જણાય છે, તો તે જ મહત્વ ધારણ કરશે. ફોજદારી કાર્યવાહી એ અન્ય ઉપાયો માટેનો શોર્ટકટ નથી. તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, શ્રી જોશીએ નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે;

(૧) બી સુરેશ યાદવ વિરુદ્ધ શરીફા બી અને અન્યના કિસ્સામાં,
૨૦૦૮ ક્રિ એલજે, ૪૩૧;

(૨) રેક્સ વિરુદ્ધ વી. કૃષ્ણનના કિસ્સામાં, એઆઈઆ ૧૯૪૦
મદ્રાસ ૩૨૯;

(૩) રે રાઘવ મેનનના કિસ્સામાં, એ. આઈ. આર. ૧૯૪૧ મદ્રાસ
૨૫૦;

(૪) નાગેશ્વર પ્રસાદ સિંહ ઉર્ફે સિન્હા વિરુદ્ધ નારાયણ સિંહ અને
અન્યના કેસમાં, એઆઈઆ ૧૯૯૯ એસ.સી. ૧૪૮૦;

(૫) અરવિંદભાઈ મગનલાલ માસ્ટર અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત
રાજ્ય અને અન્ય ગુનાહિત વિવિધ અરજી નંબર ૧૧૦૩૧/૨૦૧૪ ના
કેસમાં આ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદો;

(૬) રોનક અશોકભાઈ કેડિયા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં આ
અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ અન્ય એક નિર્ણય, ક્રિમિનલ

મિસેલેનિયસ એપ્લિકેશન નંબર ૪૧૪૫/૨૦૧૨,૧૯/૧૧/૨૦૧૪
પર નિર્ણય લેવામાં આવ્યો;

(૭) જી સાગર સૂરી અને અન્યના કિસ્સામાં, વિરુદ્ધ યુપી રાજ્ય અને
અન્યો, (૨૦૦૦) ૨ એસસીસી ૬૩૬;

(૮) મોહમ્મદ સુલેમાન વિરુદ્ધ મોહમ્મદ. અયુબ અને અન્ય,
એઆઈઆ ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૩૧૯;

(૯) દલીપ કૌર અને અન્યો વિરુદ્ધ જગનાર સિંહ અને અન્યના
કિસ્સામાં, (૨૦૦૯) એસ. સી. સી. ૬૯૬;

(૧૦) જહાંગીર પેસ્ટનજી વાડિયા વિરુદ્ધ ફામજી રુસ્તમજી
વાડિયાના કિસ્સામાં, ૧૯૨૮ (૩૦) બીએલઆર ૯૬૨;

(૧૧) આયશર ટ્રેક્ટર લિમિટેડ અને અન્યો વિરુદ્ધ હરિહર સિંહ અને
અન્યોના કિસ્સામાં, (૨૦૦૮) ૧૬ એસસીસી ૭૬૩;

૧૪.૯ ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, શ્રી જોશી પ્રાર્થના કરે છે કે બંને અરજીઓમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂરી આપવામાં આવે અને પ્રથમ માહિતી અહેવાલ રદ કરવામાં આવે.

૧૫ બીજી તરફ, બંને રિટ અરજીઓનો વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એન. ડી. નાણાવટી દ્વારા ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે, જેમને પ્રથમ માહિતી આપનાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી વિશાલ આનંદજીવાલાએ મદદ કરી હતી. શ્રી નાણાવટીના જણાવ્યા અનુસાર, પ્રથમ દષ્ટિએ વધુ કેસ બન્યો હોવાનું કહી શકાય અને પોલીસને કાયદા અનુસાર તપાસ પૂર્ણ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ. વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી સૂચવે છે કે આરોપીનો ઈશદો શરૂઆતથી જ પ્રથમ માહિતી આપનારને છેતરવાનો હતો.

૧૬ શ્રી નાણાવટીના જણાવ્યા અનુસાર, આ ગુનો નીચેની રીતે આચરવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય;

૧૬.૧ જી. જી. આર. એલ. ના હિતમાં વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતામાં સુરક્ષા ડિપોઝિટ તરીકે રાખવામાં આવેલી ૧૦૫.૮૫૩ કિલો ગોલ્ડ બારની ગેરરીતિ અને વારંવાર માંગ કરવા છતાં તે પરત કરવામાં નિષ્ફળતા;

૧૬.૨ ગોલ્ડ બાર સ્વીકારતી વખતે બનાવટી અને બનાવટી દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા અને જ્યારે આરોપીઓને ગોલ્ડ બાર પરત કરવાનો સમય આવ્યો ત્યારે આરોપી તે દસ્તાવેજોને કપટપૂર્ણ દસ્તાવેજો ગણાવે છે.

૧૬.૩ શ્રી નાણાવટી રજૂ કરે છે કે એકવાર તેમના ક્લાયન્ટ દ્વારા કરાર સમાપ્ત થઈ ગયા પછી, આરોપી તેની વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતામાં તેની પાસે જમા કરાવેલી ગોલ્ડ બાર પરત કરવા માટે બંધાયેલો હતો, અને પરત કરવામાં નિષ્ફળતા, વિશ્વાસના ગુનાહિત ઉદ્વેગન સમાન છે.

૧૬.૪ શ્રી નાણાવટીએ આ રિટ અરજી માટે સંયુક્ત રીતે ૨૫/૦૭/૨૦૧૩ ના કરારના પેરા ૮ પર ઘણો ભાર મૂક્યો હતો.ઉપરોક્ત કરારનો પરિચ્છેદ ૮ નીચે મુજબ છે;

“ગીતાંજલિ આથી દિવ્યનિર્માણને બિનશરતી વચન, ખાતરી અને વિશ્વાસ આપે છે કે ઉપરોક્ત વ્યવસાય બંધ/બંધ થવાની સ્થિતિમાં, જોડાણમાં ઉદ્વેગિત સમગ્ર ગોલ્ડ બાર જથ્થો કોમોડિટી (કોઈપણ કપાત વિના) તરત જ પરત કરવામાં આવશે/પરત કરવામાં આવશે.”

૧૬.૫ શ્રી નાણાવટીના જણાવ્યા અનુસાર, કરારમાં આવી સ્પષ્ટ શરત હોવા છતાં, જો સોંપવામાં આવેલી મિલકત પરત કરવામાં નહીં આવે, તો પછી વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગનો પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ બનાવવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય.

૧૬.૬ શ્રી નાણાવટીએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે આરોપી કંપની અને પદાધિકારીઓ સામે સમાન પ્રકારની ઘણી કાર્યવાહીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૧૬.૭ ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટી પ્રાર્થના કરે છે કે બંને રિટ અરજીઓમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાને કારણે તેને નકારી કાઢવામાં આવે.

૧૬.૮ રાજ્ય વતી હાજર રહેલા સરકારી વકીલ શ્રી મિતેશ અમીને રજૂઆત કરી હતી કે કાયદા અનુસાર તપાસ પૂર્ણ કરવા માટે પોલીસ માટે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ બનાવવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય.તે રજૂ કરે છે કે કરારની શરતોના સંદર્ભમાં પક્ષો વચ્ચે વિવાદો હોવા છતાં, અને દીવાની દાવો પણ બાકી છે, તેમ છતાં તે પોતે જ, આ તબક્કે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી ફોજદારી કાર્યવાહીને સમાપ્ત કરવા માટે પૂરતું નથી.આવા સંજોગોમાં, તે પ્રાર્થના કરે છે કે બંને રિટ અરજીઓમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાથી, તેમને નકારી કાઢવામાં આવે.

વિશ્લેષણ:

૧૭. ૧૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૪ના રોજ આરોપી કંપનીને એક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું હતું;

“૧. મેસર્સ ગીતાંજલિ જવેલરી રિટેલ લિમિટેડ
જેનું નોંધાયેલ કાર્યાલય આવેલ છે:
બી-૬, લક્ષ્મી ટાવર,
બાંદ્રા, કુર્લા (ઈ)
મુંબઈ: ૪૦૦ ૦૫૧

૨. મેસર્સ ગીતાંજલિ જર્મ્સ લિમિટેડ.
જેનું નોંધાયેલ કાર્યાલય આવેલ છે:
બી૬, લક્ષ્મી ટાવર,
બાંદ્રા, કુર્લા (ઈ)
મુંબઈ: ૪૦૦ ૦૫૧

વિષય: પક્ષકારો વચ્ચે તા. ૨૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ના રોજ અમલમાં આવેલ ઓપરેશનલ અને કોમર્શિયલ કરારમાં સુધારા અંગેની કલમ ૮ હેઠળ નોટિસ

માનનીય મહાશયો,

મારા ક્લાયન્ટ [૧] દિવ્યાનિર્માણ જવેલ્સ, જેના નોંધાયેલ કાર્યાલયનું સરનામું ૫૯, માધવ દર્શન, વાઘાવાડી રોડ, ભાવનગર – ૩૬૪ ૦૦૧ છે, જે ભારતીય ભાગીદારી અધિનિયમની કલમ ૬૯ હેઠળ નિયમિત રીતે નોંધાયેલ ભાગીદારી ફર્મ છે, અને [૨] શ્રી દિગ્વિજયસિંહજી એચ. જાડેજા, દિવ્યા જેમ્સ એન્ડ જવેલરીના માલિક, જેમનું કાર્યાલય દિવ્યાનિર્માણ હાઉસ, ચિત્રંજન ચોક, વિધાનગર, ભાવનગર ખાતે આવેલ છે, તેમના સૂચન મુજબ અમે, વકીલો શ્રી ભાસ્કર એચ. ભટ્ટ (ઘોઘાવાળા), જેમનું કાર્યાલય હાઈકોર્ટ રોડ, ભાવનગર – ૩૬૪ ૦૦૧ ખાતે આવેલ છે અને એચ. આર. ઉપાધ્યાય એન્ડ કો., હાઈકોર્ટ રોડ, ભાવનગર – ૩૬૪ ૦૦૧, આપને નીચે વિગતવાર દર્શાવેલ મુજબ આ નોટિસ અર્પણ કરીએ છીએ.

આ નોટિસ ઉપરોક્ત બે ગ્રાહકોની સૂચનાઓ હેઠળ જારી કરવામાં આવી રહી છે, જેમ કે દિવ્યાનિર્માણ જવેલ્સ, પાર્ટનરશિપ ફર્મ તેના મેનેજિંગ પાર્ટનર શ્રી દિગ્વિજયસિંહ એચ. જાડેજા દ્વારા અને દિવ્યા જેમ્સ એન્ડ જવેલરી વતી, જે શ્રી દિગ્વિજયસિંહ જાડેજાની એકમાત્ર માલિકીની સંસ્થા છે.

૧. કે આપ નં. ૧ કંપની, આપ નં. ૨ કંપનીની સહાયક કંપની છે અને આપ નં. ૨ કંપની, આપ નં. ૧ કંપનીની હોલ્ડિંગ કંપની છે. આપ નં. ૨ કંપનીએ દાગીનાના વ્યવસાયના સંચાલન માટે અનેક સહાયક કંપનીઓની રચના કરી છે. આપ નં. ૨ કંપનીને આપ નં. ૧ કંપની

તથા અન્ય સહાયક કંપનીઓ પર સંપૂર્ણ આર્થિક અને વ્યવસ્થાપક નિયંત્રણ છે.

૨. ઉપરોક્ત મુજબ, આપ નં. ૨ કંપની, આપ નં. ૧ કંપનીની હોલ્ડિંગ કંપની છે. શરૂઆતથી જ, એટલે કે વર્ષ ૨૦૧૦ના મધ્ય સમયગાળા દરમિયાન, મારા ક્લાયન્ટ સાથે થયેલી વાટાઘાટો દરમિયાન આપ નં. ૨એ હંમેશા રજૂઆત કરી હતી કે આપ નં. ૧ અને આપ નં. ૨ એક ગ્રુપ કંપનીઓ છે અને આપ નં. ૧ કંપની, આપ નં. ૨ કંપનીના વ્યાપારી સંગઠનનો અભિન્ન ભાગ છે. આવી રજૂઆતના આધારે અને આપ નં. ૨ કંપનીની પ્રતિષ્ઠા તથા આર્થિક સ્થિરતાને ધ્યાનમાં રાખીને, મારા ક્લાયન્ટે આપ સાથે કરારમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. તેથી, આપ નં. ૨ કંપની, આપ નં. ૧ કંપનીના તમામ કૃત્યો અને ચૂક માટે સંયુક્ત તથા અલગ-અલગ રીતે જવાબદાર છે.

૩. કે આપ નં. ૧ કંપનીએ, આપ નં. ૨ કંપનીના પ્રેરણા પરથી, મારા ક્લાયન્ટ સાથે દાગીના વગેરેના વ્યવસાય માટે અનેક વાટાઘાટો કરી હતી. વર્ષ ૨૦૧૦ દરમિયાન મૌખિક રીતે નક્કી કરાયેલા શરતો અને નિયમોને ત્યારબાદ લખિત સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું હતું, જે નીચે દર્શાવેલ ચાર અલગ કરારો દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવ્યા:

(અ) “૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સના જમા અંગે પુષ્ટિ કરાર” તા. ૨૫ જુલાઈ, ૨૦૧૩ – જેને આગળ “કરાર-એ” તરીકે ઓળખવામાં આવશે;

(બ) “ઓપરેશનલ અને કોમર્શિયલ કરાર” તા. ૧૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ – જેને આગળ “કરાર-બી” તરીકે ઓળખવામાં આવશે;

(ક) “૨૪ કેરેટ સોનાના બાર્સના જમા અંગે પુષ્ટિ કરારનો સુધારો” તા. ૨૫ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ – જેને આગળ “કરાર-સી” તરીકે ઓળખવામાં આવશે;

(ખ) “ઓપરેશનલ અને કોમર્શિયલ કરારનો સુધારો” તા. ૨૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ – જેને આગળ “કરાર-ડી” તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

૪. સ્પષ્ટ રીતે સમજવામાં આવ્યું છે અને લખિત સ્વરૂપે નોંધાયું છે કે “કરાર-એ” અને “કરાર-બી” સ્વતંત્ર અને અલગ કરારો છે, જોકે પક્ષકારોના હકો અને ફરજો નક્કી કરવા માટે તેમને સાથે વાંચવાના રહેશે.

૫. મારા ક્લાયન્ટ જણાવે છે કે ઉપરોક્ત કરારોમાં નિર્ધારિત શરતો મુજબ, મારા ક્લાયન્ટે આપને વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતા હેઠળ ૧૦૫.૮૫૩ કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ જમા કરાવ્યા છે અને કરારની શરતો મુજબ આપ પર ફરજ હતી કે વિવિધ સ્ટોર્સમાં, જે કરાર હેઠળ સંચાલિત થાય છે, ૨૨ કેરેટ સોનાના દાગીના તથા સૂચિત રિટેલ કિંમત (એસ.આર.પી.) મૂલ્યના હીરાના દાગીનાનો ઓછામાં ઓછો ૮૫% જેટલો સ્ટોક જાળવો.

આ કરારની આ અતિમહત્વપૂર્ણ શરતનું આપ દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. આપ દ્વારા સ્ટોર્સમાં પૂરું પાડવામાં આવેલ સોનાના દાગીના તથા હીરાના એસ.આર.પી. મૂલ્યના દાગીનાનો સ્ટોક, મારા ક્લાયન્ટ દ્વારા જમા કરાવાયેલા સોનાના બાર્સની સરખામણીમાં

અત્યંત ઓછો છે. મારા ક્લાયન્ટે સતત આપને કરાર મુજબ રજ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સના ૯૫% જેટલો સ્ટોક જાળવવા માટે વિનંતી કરી છે, છતાં આપ આ અતિમહત્વપૂર્ણ શરતનું પાલન કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયા છો.

૬. મારા ક્લાયન્ટ વધુમાં જણાવે છે કે “કરાર-ક”ની કલમ ૩ મુજબ, મારા ક્લાયન્ટ દ્વારા આપને ૬.૫૦૦ કિલોગ્રામ રજ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ જમા કરાવવાના પ્રતિફળરૂપે, માલાડ લિંક રોડ, મુંબઈ ખાતે આવેલ ઈનઓર્બિટ સ્ટોરનો સમગ્ર વ્યવસાય આપ દ્વારા મારા ક્લાયન્ટને સોંપવાનો હતો. મારા ક્લાયન્ટે પહેલેથી જ આપને ૬.૫૦૦ કિલોગ્રામ રજ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ જમા કરાવી દીધા છે. તથાપિ, મારા ક્લાયન્ટ દ્વારા સંપૂર્ણ ૬.૫૦૦ કિલોગ્રામ રજ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ જમા કરાવ્યા હોવા છતાં, આપ સંમત સ્ટોક સ્તર સાથે ઈનઓર્બિટ સ્ટોરનો કબજો મારા ક્લાયન્ટને સોંપવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છો અને આ રીતે આપ દ્વારા કરારનો ગંભીર ભંગ કરવામાં આવ્યો છે. મારા ક્લાયન્ટ ઈનઓર્બિટ મોલ સ્ટોરનો કબજો મેળવવા તેમજ અહીં જોડાયેલ “ટેબલ-અ” મુજબ નફાના હિસ્સાની રકમ મેળવવા હકદાર છે.

૭ મારા ક્લાયન્ટ વધુમાં જણાવે છે કે આ કરારોના નિયમો અને શરતો હેઠળ, તમે મારા ક્લાયન્ટ દ્વારા તમારી સાથે જમા કરાયેલ સોનાના બાર્સના મૂલ્યના ૧૨ ટકાના દરે લઘુત્તમ ગેરંટી રકમ (એમજીએ) ચૂકવવા માટે બંધાયેલા હતા.તમે લઘુત્તમ બાંયધરીની રકમની નિયમિત ચુકવણી કરી નથી અને આ રીતે એમ. જી. એ. ના

મથાળા હેઠળ, 'ટેબલ એ' પર જણાવ્યા મુજબ, તમે 'એગ્રીમેન્ટ-બી' ની કલમ ૩૦ મુજબ મારા ગ્રાહકને 'ટેબલ એ' પર વિગતવાર પ્રોત્સાહન રકમ તરીકે ચૂકવણી કરવામાં પણ નિષ્ફળ ગયા છો.

૮ કરારની શરતો હેઠળ, તમે મારા ગ્રાહકને તમામ દુકાનોના ફર્નિચર, ફિક્સર વગેરે માટેના ૫૦ ટકાના ખર્ચની ભરપાઈ કરવા માટે જવાબદાર છો. અત્યાર સુધી, ફર્નિચર, ફિક્સર વગેરે માટેના ખર્ચની ભરપાઈના શીર્ષક હેઠળ ".તમે અહીં સંલગ્ન "કોષ્ટક-બી" મુજબ ઉદ્દેખિત રકમ ચૂકવવા માટે જવાબદાર છો. તેવી જ રીતે, તમે મારા ક્લાયન્ટને સંલગ્ન "ટેબલસી" મુજબ ભરપાઈ કરવા માટે જવાબદાર છો, જે મારા ક્લાયન્ટ દ્વારા બિઝનેસ પ્રમોશન, એડવાન્સ રેન્ટ/સિક્યોરિટી ડિપોઝિટ અને શો રૂમનું માસિક ભાડું, જાળવણી અને વીજળી ચાર્જ, વીમો, તમામ કર, અન્ય ઓપરેશનલ ખર્ચ વગેરે માટે કરવામાં આવેલા ખર્ચની રકમ છે.

૯ તમે વિવિધ યોજનાઓ ચલાવીને કરારનો ભંગ કર્યો છે જે પક્ષો વચ્ચે થયેલા કરારના અવકાશની બહાર હતી. આવી યોજનાઓ મારા ગ્રાહકના હિતની વિરુદ્ધ કામ કરે છે. આવી જ એક યોજના ગિફ્ટ વાઉચર છે. તમે મારા ગ્રાહકોની દુકાનોમાંથી આવી યોજનાઓ હેઠળ નોંધપાત્ર સોનાના દાગીનાની ડિલિવરી કરી છે. મારો ક્લાયન્ટ તમારી પાસેથી અહીં સંલગ્ન "ટેબલડી" ની વિગતવાર રકમ પ્રાપ્ત કરવાનો હકદાર છે. તમારા દ્વારા ચલાવવામાં આવેલી શગુન, તમન્ના, સ્વર્ણ મંગલ કલશ, સ્વર્ણ મંગલ લાભ વગેરે જેવી વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ, તમે મારા ગ્રાહકના સ્ટોર્સમાંથી સોના અને હીરાના આભૂષણો

પહોંચાડ્યા છે, જેની કિંમત તમે મારા ગ્રાહકને પરત કરવા માટે જવાબદાર છો, આવી યોજનાઓ હેઠળ વિતરિત સોનાના આભૂષણોની કિંમતની ભરપાઈ ન કરીને, તમે મારા ગ્રાહકને નુકસાન પહોંચાડ્યું છે અને નુકસાન પહોંચાડ્યું છે જે અહીં "ટેબલડી" માં વિગતવાર છે.

૧૧ કરારના ભંગ બાબતે આપના તાત્કાલિક અવલોકન માટે, ટેબલ નં. "ઈ" અને "એફ" તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવે છે, જેમાં "ટેબલ-ઈ" ખામીયુક્ત સ્ટોક માટે પ્રાપ્ત થનારી વળતર રકમ દર્શાવે છે અને "ટેબલ-એફ" એફ.બી.એસ.એસ. યોજનાના વર્તમાન સબસ્ક્રાઇબરો માટેની ભવિષ્યની જવાબદારીઓ સામે પ્રાપ્ત થનારા સ્ટોકને દર્શાવે છે.

૧૨ આપે તમારા વ્યવસાયનો વિસ્તરણ કરવા ઈચ્છતા હોવાને કારણે, આપ દ્વારા મારા ક્લાયન્ટને વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે સ્ટોર્સના સંચાલન માટેની એમ.જી. તથા અન્ય ખર્ચોની કપાત વેચાણની આવકમાંથી ન કરવામાં આવે અને સંપૂર્ણ વેચાણ આવક આપને મોકલવામાં આવે. તેના અનુસંધાને, મારા ક્લાયન્ટે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૨-૧૩ દરમિયાન વેચાણ આવકમાંથી રૂપિયા ૧૦,૦૫,૮૨,૫૪૧થી વધુની રકમ ચેક તથા આર.ટી.જી.એસ. દ્વારા આપને મોકલી હતી. આ રીતે, મારા ક્લાયન્ટે વધારાની રકમની ચુકવણી કરી છે અને તે જ રકમ આપના ખાતામાં જમા કરાવી છે

૧૩. મારો ગ્રાહક ઉપરોક્ત તમામ રકમ પર વાર્ષિક ૧૨ ટકાના દરે વ્યાજનો દાવો કરવાનો હકદાર છે.

૧૪. આપે “કરાર-૬”ની કલમ ૫ મુજબ હબ એજન્ટ તરીકે મારા ક્લાયન્ટને ચૂકવવાપાત્ર હબ માર્જિન રકમ અદા ન કરીને પણ કરારનો ભંગ કર્યો છે. કુલ નેટ વેચાણને ધ્યાનમાં લેતા, મારા ક્લાયન્ટ શ્રી દિગ્વિજયસિંહ જાડેજા, માલિક – દિવ્યા જેમ્સ એન્ડ જવેલરી, “કરાર-૬”ની કલમ ૫ મુજબ અનુસૂચિત વધારાની માર્જિન રકમ તરીકે આપ પાસેથી રૂપિયા ૪૩,૭૬,૦૮૦/- (રૂપિયા ત્રેતાલીસ લાખ છોતેર હજાર એંસી પૂરા) વસૂલ કરવા હકદાર છે, જેની વિગત જોડાયેલ “ટેબલ-૭”માં દર્શાવવામાં આવી છે.

૧૫. છેલ્લા એક વર્ષ કે તેથી વધુ સમયથી, મારા ક્લાયન્ટ ખાસ કરીને શ્રી દિગ્વિજયસિંહ જાડેજાએ તમામ પક્ષોના હિતમાં અને તમામ સંબંધિત લોકોની સદ્ભાવના જાળવવા માટે પાટા પરથી ઉતરી ગયેલી વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. મારા ક્લાયન્ટ કહે છે કે કમનસીબે મારા ક્લાયન્ટ્સના વિવાદોને સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે ઉકેલવાના પ્રયાસો તમારી નિષ્ક્રિયતાને કારણે આ હદ સુધી ખરાબ રીતે નિષ્ફળ ગયા છે કે મારા ક્લાયન્ટ્સ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે તમને હવે કરારની શરતો અને નિયમોનું પાલન કરવામાં અને પરિસ્થિતિને સ્થિર સ્થિતિમાં ચાલુ રાખવામાં રસ નથી.

આ સૂચના દ્વારા, અમે તમને આ સૂચના પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર નીચેની જરૂરિયાતોનું પાલન કરવા માટે કહીએ છીએ.

i) કૃપા કરીને પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા તમામ કરારોના તમામ નિયમો અને શરતોનું પાલન કરો, જેમાં સંમત સ્ટોક સ્તર સાથે લિંક રોડ, મલાડ, મુંબઈ ખાતે સ્થિત "નોર્બિટ" સ્ટોરને સોંપવાનો સમાવેશ થાય છે.

(ii) કૃપા કરીને મારા ક્લાયન્ટ દ્વારા તમારી પાસે જમા કરાયેલ રજ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારમાંથી ૩૫ ટકા સુધી સોનાના આભૂષણો અને એસ. આર. પી. મૂલ્યના હીરાના આભૂષણો પૂરા પાડો.

(iii) મહેરબાની કરીને અહીં સંલગ્ન તમામ અનુસૂચિમાં જણાવેલી તમામ રકમની ચૂકવણી કરો, જેનો સારાંશ આ સૂચના સાથે જોડાયેલ "ટેબલએચ" માં આપવામાં આવ્યો છે, જે ઉપરોક્ત હેડ હેઠળ તમારા દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર અને ચૂકવવાપાત્ર કુલ રકમ છે.

તદનુસાર, તમને આથી નોંધવામાં આવે છે અને તમામ સંબંધિત કરારના દસ્તાવેજોની શરતો અને નિયમોનું પાલન કરવા અને મારા ક્લાયન્ટના હિતનું રક્ષણ કરવા માટે જરૂરી સ્પષ્ટ રીતે લાદવામાં આવેલી તમારી તમામ ફરજોને ૩૦ દિવસની અંદર, હકારાત્મક અને નિષ્ફળતા વિના નિભાવવા માટે સંયુક્ત અને અલગથી કહેવામાં આવે છે, જેમાં નિષ્ફળતા મારા ક્લાયન્ટ કરારની કલમ ૮ મુજબ તમારી સામે યોગ્ય સખત કાર્યવાહી કરવા માટે બંધાયેલા રહેશે.ડી "એલટી કહેવાની જરૂર નથી કે આ છેલ્લી સૂચના છે.આ સૂચના મારા ક્લાયન્ટને કોઈપણ સ્વરૂપમાં ઉપલબ્ધ તમામ કાનૂની કાર્યવાહી માટે પૂર્વગ્રહ વિના છે.

નોંધ:૧ આગામી કોષ્ટકોમાં ઉપર અને નીચે દર્શાવેલ આંકડાઓ મારા ગ્રાહકો સાથે ઉપલબ્ધ રેકૉર્ડમાંથી દેખાય છે.

નોંધ:૨ ઉપરોક્ત કરારો અને અન્ય આનુષંગિક દસ્તાવેજો અહીં સરળ કારણોસર વિગતવાર નથી કારણ કે કાગળના કામનો બોજો નહીં પડે અને મારા ક્લાયન્ટ પાસે ન્યાયિક કાર્યવાહી, જો કોઈ હોય તો, તે સહિત આગળના અભ્યાસક્રમ દરમિયાન ઉપરોક્ત દસ્તાવેજોને વાંચવા અને તેના પર આધાર રાખવાનું તમામ વાજબીપણું છે.

નોંધ:૩ જો તમારી પાસે ઉપરોક્ત કોષ્ટકો વિશે કોઈ સ્પષ્ટતા અથવા વધુ વિગતો હોવી જરૂરી હોય તો કૃપા કરીને તાત્કાલિક મારા ગ્રાહકનો સંપર્ક કરો જેથી વિગતોના અભાવ વિશે ભવિષ્યમાં કોઈ અસંતોષ ન થાય.

નોંધ ૪:શ્રી દિગ્વિજયસિંહ જાડેજા કરાર ડીની કલમ ૬ મુજબ કંપનીના કામ સાથે સંબંધિત મુસાફરી ખર્ચની ભરપાઈ માટે પણ હકદાર છે (જે આશરે રૂ. ૧૨.૩૧ લાખ) જે તમે ચૂકવ્યા નથી જેના માટે મારો ક્લાયન્ટ યોગ્ય પગલાં લેશે જેની મહેરબાની કરીને નોંધ કરો.”

૧૮. ૨૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ, પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ કરારના ફકરા ૮ના સ દર્ભમાં ગોલ્ડ બાર પરત કરવા માટે આરોપીઓને નોટિસ જારી કરી હતી.નોટિસ નીચે મુજબ વાંચે છે;

“૧ મેસર્સ ગીતાંજલિ જવેલરી રિટેલ લિમિટેડ

જેનું નોંધાયેલ કાર્યાલય આવેલ છે:

બી-૬, લક્ષ્મી ટાવર,

બાંદ્રા, કુર્લા (ઈ)

મુંબઈ: ૪૦૦ ૦૫૧.

વિષય: ૨૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૩ના રોજ પક્ષકારો વચ્ચે “૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બાર્સના જમા અંગે પુષ્ટિ કરાર”ની કલમ ૮ હેઠળ ૧૦૫.૮૫૩ કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ પરત મેળવવા અંગે માંગ નોટિસ

અમે, આપ પાસે વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતા હેઠળ કુલ ૧૦૫.૮૫૩ કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ જમા કરાવી અને તેથી તેમાં રોકાણ કર્યું છે, જે નીચે મુજબ છે;

(એ) ૯૩.૯૬૭ કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ, તા. ૨૫ જુલાઈ, ૨૦૧૩ના રોજ થયેલ “૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સના જમા અંગે પુષ્ટિ કરાર”ની અનુસૂચિ-૧ મુજબ

(બી) દિવ્યાનિર્માણ જવેલ્સ મે ૨૦૧૩ મહિનામાં આપના આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેંક ખાતા નં. ૦૦૦૪૦૫૦૫૫૫૩૭માં આર.ટી.જી.એસ. તથા એન.ઈ.એફ.ટી. દ્વારા રૂપિયા ૧,૪૬,૫૧,૦૦૦/- જમા કરાવ્યા હતા, જે અમારા તરફથી ૫૩૮૬

કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સની ખરીદી માટે હતા અને જે આપ પાસે વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતા હેઠળ જાળવવાના હતા.

(સિ) દિવ્યાનિર્માણ જવેલ્સે તા. ૨૦.૦૮.૨૦૧૩ના રોજ, તા. ૧૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ના “૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સના જમા અંગે પુષ્ટિ કરારના સુધારા”ની કલમ નં. ૩ મુજબ, ઇન-ઓર્ડિન્ટ સ્ટોરના હસ્તાંતરણ માટે જી.જે.આર.એલ. સાથે ૬.૫૦૦ કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ સોનાના બાર્સ જમા કરાવ્યા હતા. આથી, આપ પાસે વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતા હેઠળ જમા કરાયેલા કુલ ૨૪ કેરેટ સોનાના બાર્સ ૮૩.૮૬૭ + ૫.૩૮૬ + ૬.૫ = ૧૦૫.૮૫૩ કિલોગ્રામ થાય છે. કરારની જોગવાઈઓ નીચે મુજબ છે;

(કરારની કલમ ૮ મુજબ “૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારની થાપણની પુષ્ટિ કરવા માટેની સમજૂતી”) ગીતાંજલિ આથી દિવ્યાનિર્માણને બિનશરતી વચન, ખાતરી અને વિશ્વાસ આપે છે કે ઉપરોક્ત વ્યવસાય બંધ/બંધ થવાની સ્થિતિમાં, પરિશિષ્ટમાં ઉલ્લેખિત સમગ્ર ગોલ્ડ બારનો જથ્થો કોમોડિટી (કોઈપણ કપાત વિના) નિષ્ફળ વગર તરત જ પરત કરવામાં આવશે/પરત કરવામાં આવશે, અને કોઈપણ પ્રકારના બહાનું વિના.

કરારોની સમાપ્તિ પછી, ૨૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ પત્ર નંબર ડીએનજે જીજેઆરએલ/સમાપ્તિ/૦૮-૨૦૧૪-૦૧ દ્વારા સમાપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો, અને જેના પરિણામે વ્યવસાય બંધ/સમાપ્ત થયો છે, હું દિગ્વિજયસિંહજી જાડેજા, દિવ્યાનિર્માણ જવેલ્સનો

મેનેજિંગ ભાગીદાર, તા. ૨૫ જુલાઈ, ૨૦૧૩ના રોજ પક્ષકારો વચ્ચે થયેલ “૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સના જમા અંગે પુષ્ટિ કરાર”ની કલમ ૮ હેઠળ મને પ્રાપ્ત સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં, આપને આથી માંગ કરું છું અને આપને આવશ્યક સૂચના આપું છું કે આપ પાસે વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતા હેઠળ જમા કરાવેલા અમારા ૧૦૫.૮૫૩ કિલોગ્રામ ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ સોનાના બાર્સ તરત જ પરત કરો. જો આપ આ માંગનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહેશો, તો અમે અમારા હકોની વસૂલી અને રક્ષણ માટે યોગ્ય માનવામાં આવે તેવા આગળના તમામ પગલાં લેશું.

૧૯. ૨૩મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ ભાવનગર સ્ટોરમાં પડેલા સ્ટોક અંગે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા એક બીજી નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી.તે નીચે પ્રમાણે વાંચે છે;

“૧ મેસર્સ ગીતાંજલિ જવેલરી રિટેલ લિમિટેડ
ખાતે નોંધાયેલ કાર્યાલય હોવું
બીડ, લક્ષ્મી ટાવર,
બાંદ્રા, કુર્લા (ઈ)
મુંબઈ:૪૦૦ ૦૫૧

૨ મેસર્સ ગીતાંજલિ જર્મ્સ લિમિટેડ

ખાતે નોંધાયેલ કાર્યાલય હોવું
બીડ, લક્ષ્મી ટાવર,
બાંદ્રા, કુર્લા (ઈ)
મુંબઈ: ૪૦૦ ૦૫૧

વિષય: ભાવનગર સ્થિત સ્ટોરમાં રહેલા સ્ટોકનો કબજો ગ્રહણ કરવા
અંગેની સ્વીકૃતિ, અમારા હિતોના સંરક્ષણ તેમજ આપ પાસે
જમા/રોકાણ કરાયેલા સોનાના બાર્સની વસૂલી સુનિશ્ચિત કરવા માટે:

પ્રિય સાહેબ,

અમારા તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૧૪ ના સમાપ્તિ પત્ર અને તારીખ
૨૧/૦૮/૨૦૧૪ ની ડિમાન્ડ નોટિસ ઉપરાંત, અમે તમારી પાસેથી
૧૦૫.૮૫૩ કિલો ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બારની વસૂલાત/રિફંડ માટે
હકદાર છીએ. અમે પહેલેથી જ ડિમાન્ડ નોટિસ જારી કરી છે અને
ગોલ્ડ બાર પરત કરવાની રાહ જોઈ રહ્યા છીએ.

જેમ કે તમે જાણો છો કે અમારા દ્વારા જમા કરવામાં આવેલા ગોલ્ડ
બારના જથ્થાની સરખામણીમાં, વિવિધ સ્ટોર પર સ્ટોકનું
વજન/મૂલ્ય ખૂબ ઓછું છે. તેમ છતાં સમજૂતીઓમાંથી ઉદ્ભવતા
અમારા અધિકારોના તાત્કાલિક રક્ષણ માટે અમે સ્વીકારીએ છીએ કે
ભાવનગર સ્ટોરમાં પડેલા સ્ટોકનો કબજો અહીં સંલગ્ન પરિશિષ્ટ એ
મુજબ લેવામાં આવ્યો છે અને તેને સ્ટોકની સુરક્ષામાં અમારી સલામત
કસ્ટડીમાં ખસેડવામાં આવ્યો છે. પરિશિષ્ટમાં દર્શાવેલ કુલ જથ્થો
અમારા કરાર આધારિત પૂર્વાધિકાર અને/અથવા માલિકીને આધિન

છે અને તમે જાણો છો કે આ શેરો પર અમારો પણ સંપૂર્ણ અધિકાર છે.મહેરબાની કરીને નોંધ કરો કે અમે સમાસિની નોટિસ/ડિમાન્ડ નોટિસની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર તમારા દ્વારા અમને પહોંચાડવામાં આવેલા ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બાર સામે જોડાણ અનુસાર સ્ટોક પરત કરીશું, જેમાં નિષ્ફળ જતાં અમે કરારની જોગવાઈઓ અનુસાર સ્ટોક સાથે વ્યવહાર કરીશું, અમારા અધિકારો સામે પૂર્વગ્રહ વિના, જે કાયદા અનુસાર પ્રાપ્ત થયેલા સ્ટોકના જથ્થા અને ૨૪ કેરેટ શુદ્ધ ગોલ્ડ બાર વચ્ચેનો તફાવત છે.”

૨૦. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી જે ચિત્ર બહાર આવ્યું છે તે એ છે કે પક્ષકારોએ વ્યવસાયિક વ્યવહાર કર્યો હતો અને તે જ અનુસાર, આરોપી વ્યક્તિઓએ ૩. ૧૯.૮૨ પ્રથમ માહિતી આપનાર પાસેથી ૩.બદલામાં, આરોપી વ્યક્તિઓએ માર્ચ ૨૦૧૩ સુધીના સમયગાળામાં, પ્રથમ માહિતી આપનારને ૩૪ કરોડ રૂપિયાના સોના અને હીરાના ઝવેરાતનો જથ્થો પૂરો પાડ્યો હતો. પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા પોતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હોવાનું જણાય છે કે ૨૭ મે ૨૦૧૩ થી, પ્રથમ માહિતી આપનારએ કોઈ ને કોઈ બહાનું આપીને આરોપી વ્યક્તિઓને વેચાણની રકમ ચૂકવવાનું બંધ કરી દીધું હતું.એવું પણ જણાય છે કે આરોપી કંપની સાથે કામ કરતા શ્રી શ્રીવાસ્તવે ૯ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૩ના રોજ રાજીનામું આપ્યું હતું.પ્રથમ દષ્ટિએ, એવું લાગે છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર આ શ્રીવાસ્તવ પર જીતી ગયો હતો, જે બદલામાં, પ્રથમ માહિતી આપનારને ટેકો આપતા આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા

દાખલ કરાયેલા દાવામાં લેખિત નિવેદન દાખલ કરવાની હદ સુધી ગયો હતો.આમ, પક્ષો વચ્ચેના વિવાદનો સરવાળો અને સાર રૂપ મી જુલાઈ ૨૦૧૩ ના કરારનો ભંગ છે, જે, પ્રથમ માહિતી આપનાર અનુસાર, વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ સમાન છે.બીજી બાજુ, આરોપીનું કહેવું છે કે પક્ષો વચ્ચે કરાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે પ્રથમ માહિતી આપનાર છે, જેણે કરારની શરતોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા દર્શાવી હતી, જેના પરિણામે આરોપી કંપનીને ભારે નાણાકીય નુકસાન થયું હતું.

૨૧. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર તેની પાસે તેના કબજામાં અને કસ્ટડીમાં છે:

(i) જથ્થા ૪૧.૧૨ કિલોગ્રામ (મૂલ્ય રૂ. ૧૧.૮૨ કરોડ ૧૨ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ).

(ii) ડાયમંડ મેમો સ્ટોકની અંદાજિત કિંમત રૂ. ૧૫.૦૯ કરોડ.

(iii) આરોપી વ્યક્તિઓ અને પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી યોજના દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી રકમ જે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે રાખવામાં આવી છે.

૨૨. આ તબક્કે, પુનરાવર્તનની કિંમત પર, હું પ્રથમ માહિતી આપનારના વલણની નોંધ લઉં છું, જે દીવાની દાવામાં દાખલ કરેલા તેના લેખિત નિવેદનમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે.કોઈ અનિશ્ચિત શરતોમાં, પ્રથમ માહિતી આપનારએ સ્વીકાર્યું છે કે માર્ચ ૨૦૧૩ થી, તેણે કરાર દ્વારા અધિકૃત આરોપી-કંપનીને વેચાણની આવક ચૂકવવાનું બંધ કરી દીધું છે.આ કરાર, જેનો પ્રથમ માહિતી આપનાર ઉલ્લેખ કરી રહ્યો છે, તે ઓગસ્ટ ૨૦૧૩નો છે.તેનો અર્થ એ કે ત્રણ વર્ષના સમયગાળા માટે, પક્ષોએ વ્યવસાય ચાલુ રાખ્યો.પ્રથમ માહિતી આપનારના લેખિત નિવેદનમાં નીચેના દાવાઓ છે:

“ડી) વાદીઓએ તેમની પારસ્પરિક જવાબદારીઓ નિભાવવા માટે ઉપરોક્ત કરારના પાન ૨ પર સંમત થયેલી તૈયારીમાં ઉપર જણાવ્યા મુજબ ૨૨ કેરેટ સોનાના દાગીનાનો સ્ટોક જાળવવો જરૂરી હતો.કે કરારમાં એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે વાદીની નિષ્ફળતાની સ્થિતિમાં આવા સ્ટોકને જાળવવા અને/અથવા આવા સ્ટોકને ફરીથી ભરવા માટે, પ્રતિવાદી નંબર ૨ કરાર દ્વારા વિવિધ સ્ટોર્સ પર પ્રાપ્ત થયેલ વેચાણની આવક સાથે ભાગ ન લેવા માટે અધિકૃત રહેશે.આમ, માર્ચ, ૨૦૧૩ થી, વાદીનો સ્ટોક જાળવવામાં

નિષ્ફળતા અને લઘુત્તમ બાંયધરીકૃત વળતરની બિન-ચૂકવણી, ખર્ચની ભરપાઈ વગેરેના પરિણામે, અન્ય જવાબદારીઓની કામગીરીમાં ડિફોલ્ટ ઉપરાંત, પ્રતિવાદીએ કરાર દ્વારા અધિકૃત વેચાણની આવક સાથે ભાગ લીધો ન હતો અને વાદીને આ જાણ હતી કારણ કે આવી કાર્યવાહી કરારની દ્રષ્ટિએ અને વાદીના ડિફોલ્ટને કારણે હતી.

ઈ) તેથી પ્રતિવાદીઓએ માર્ચ ૨૦૧૩થી વાદીને વેચાણની આવક આપવાનું બંધ કરી દીધું હતું અને તે દિવસે વાદી પ્રતિવાદી નંબર ૨ના ઋણી હતા.માર્ચ, ૨૦૧૩ પછી, દાવાની તારીખ સુધી, વાદીએ ક્યારેય કોઈ ચૂકવણી કરી નથી."

૨૩. આમ, એવું લાગે છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર ઈચ્છે છે કે તેના ૧૦૫.૮૫૩ કિલો વજનના સોનાનો જથ્થો આરોપીને વિશ્વાસપાત્ર ક્ષમતામાં સોંપવામાં આવ્યો હોય, પરંતુ તે કરારની દ્રષ્ટિએ વેચાણની આવક માટે રકમ ચૂકવવા માંગતો નથી અને આરોપી-કંપની દ્વારા તેને આપવામાં આવેલા ઝવેરાતનો જથ્થો પણ રોકવા માંગે છે.

૨૪. આ મામલાની સુનાવણી દરમિયાન, મેં પ્રથમ માહિતી આપનાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટી તેમજ રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સરકારી વકીલ શ્રી મિતેશ અમીન સાથે મને રેકૉર્ડ પર એક દસ્તાવેજ બતાવવા માટે પૂછપરછ કરી, જેને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૬૪ ના અર્થમાં ખોટો દસ્તાવેજ કહી શકાય. બંને વિદ્વાન વકીલનો જવાબ હતો કે, આજની તારીખે, એવા કોઈ દસ્તાવેજો નથી, જેને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૬૪ ના અર્થમાં ખોટા દસ્તાવેજો તરીકે ગણી શકાય, પરંતુ કદાચ, તપાસ દરમિયાન, તપાસ અધિકારી એક મેળવી શકશે, જેને બનાવટી દસ્તાવેજ તરીકે ગણી શકાય.હું પ્રથમ માહિતી આપનાર તેમજ રાજ્યના આવા જવાબથી બિલકુલ સહમત નથી.છેતરપિંડી વિશે દૂરથી પણ સૂચવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈપણ વિના, પ્રથમ માહિતી અહેવાલ આઈપીસીની કલમ ૪૬૫,૪૬૭,૪૬૮ અને ૪૭૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે નોંધવામાં આવી શક્યો ન હોત. આ સંબંધમાં કાયદો સારી રીતે સ્થાપિત છે.માત્ર ખોટી માહિતી અથવા દસ્તાવેજમાં ખોટું પઠન, જો કોઈ હોય તો પણ, બનાવટી ગણાતું નથી.આવા દસ્તાવેજને આઈપીસીની કલમ ૪૬૪ના અર્થમાં ખોટો દસ્તાવેજ ન કહી શકાય.

૨૫. બીજો પ્રશ્ન, મેં પ્રથમ માહિતી આપનાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટી અને રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સરકારી વકીલ શ્રી મિતેશ અમીનને પૂછ્યો હતો કે શું આ કેસ છેતરપિંડીનો છે કે વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગનો

છે.બંને વિદ્વાન વકીલનો જવાબ હતો કે આરોપો છેતરપિંડી તેમજ વિશ્વાસનો ગુનાહિત ભંગ એમ બંનેની રચના કરે છે.

૨૬. ગુનાહિત વિશ્વાસઘાત (આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૬) અને છેતરપિંડી (આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦) ના ગુનાઓમાં ચોક્કસ ઘટકો છે.વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ (આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૬) રચવા માટે.

૧) મિલકત પર મિલકત અથવા આધિપત્ય માટે વ્યક્તિને સોંપવું
આવશ્યક છે, અને

૨) સોંપાયેલ વ્યક્તિ:

(એ) અપ્રમાણિક રીતે તેનો દુરુપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય
અથવા મિલકતને પોતાના ઉપયોગમાં રૂપાંતરિત કરવામાં
આવી હોય; અથવા

(બી) અપ્રમાણિક રીતે મિલકતનો ઉપયોગ અથવા નિકાલ અથવા ઉદ્ધંધન કરવા માટે અન્ય કોઈ વ્યક્તિને જાણીજોઈને પીડાય છે

(i) જે પદ્ધતિમાં ટ્રસ્ટનું વિસર્જન કરવામાં આવે છે તે નિર્ધારિત કરતી કાયદાની કોઈપણ દિશા અને

(ii) ટ્રસ્ટના નિર્વહનને લગતા કાનૂની કરાર (જુઓ:એસ. ડબલ્યુ. પી. પલાનીતકર વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, (૨૦૦૨) ૧ એસસીસી ૨૪૧):(એઆઈઆ ૨૦૦૧ એસ.સી. ૨૯૬૦).

તેવી જ રીતે, આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦ હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં, આવશ્યક ઘટકો છે:

૧) ખોટી અથવા ગેરમાર્ગે દોરનારી રજૂઆત કરીને અથવા અન્ય કાર્યવાહી દ્વારા અથવા ચૂક કરીને કોઈપણ વ્યક્તિની છેતરપિંડી;

૨) છેતરપિંડીથી અથવા અપ્રમાણિક રીતે કોઈ પણ વ્યક્તિને કોઈ મિલકત પહોંચાડવા માટે પ્રેરિત કરવી, અથવા

૩) સંમતિ કે કોઈ પણ વ્યક્તિ કોઈ પણ મિલકત જાળવી રાખશે અને અંતે તે વ્યક્તિને ઇરાદાપૂર્વક એવું કંઈપણ કરવા માટે પ્રેરિત કરશે જે તે કરશે નહીં અથવા છોડી દેશે નહીં (જુઓ:હરમનપીત સિંહ આહલુવાલિયા વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૭ એસ.સી.સી. ૭૧૨:(૨૦૦૯) સીઆર એલ જે ૩૪૬૨ (એસસી))

૨૭. આમ, એવું જોવામાં આવે છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૧૬ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ ફોજદારી છેતરપિંડીની વિભાવનાને ઓળખવા માટે, છેતરપિંડી, અપ્રમાણિક ઇરાદાના ઘટકો મૂળભૂત અનિવાર્ય બની ગયા છે અને જો તે ત્યાં છે અથવા ઓળખી કાઢવામાં આવે છે, તો પછી તે વધુ સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે જેના પરિણામે આ રીતે પ્રતિનિધિત્વ કરતી વ્યક્તિને કોઈ પણ મિલકત બીજાને પહોંચાડવી જોઈએ અને તે પ્રલોભન તે જ રાખવાના હેતુ સાથે સહજ હોવું જોઈએ અથવા તે વ્યક્તિના ઉપયોગ અને ઉપયોગ માટે ઉપરોક્ત સંપત્તિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ, જેણે આવા હેતુથી આવા પ્રલોભન કર્યા હતા.જ્યારે કે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૦૫ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત વિશ્વાસના ફોજદારી ભંગની વિભાવનામાં,

આવી મિલકત પર એક દ્વારા બીજા વ્યક્તિને આધિપત્યને પગલે સ્વૈચ્છિક સોંપણી ઓળખવી જરૂરી બની ગઈ છે અને મિલકત જરૂરી રીતે વંચિત, ગેરરીતિ અથવા કલમ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે રૂપાંતરિત થઈ ગઈ છે. જો કાયદાની ઉપરોક્ત કલમોમાં દર્શાવેલ ઘટકો ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પર ઓળખાય છે, તો પછી, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૦૬ અને ૪૨૦ અનુક્રમે સજાની કલમ હોવાથી અમલમાં આવે છે. જો કે, આવી કાનૂની ક્વાયત કરતી વખતે, અદાલત માટે એ જોવું અનિવાર્ય બની ગયું છે કે વિશ્વાસ અને છેતરપિંડીના ગુનાહિત ભંગમાં સામાન્ય રીતે અપ્રમાણિક હેતુ શામેલ હોય, પરંતુ, બંને પરસ્પર વિશિષ્ટ અને મૂળભૂત ખ્યાલમાં અલગ છે, આ સંદર્ભમાં કે વિશ્વાસનો ગુનાહિત ભંગ સ્વૈચ્છિક અને છેતરપિંડી છે, જે ફક્ત અપ્રમાણિક હેતુ સાથે પ્રલોભનના આધારે છે. આ સંબંધમાં, મારા મતે, સંબંધિત ગુનાઓ માટે કાયદાની વિભાવના બંને સંપૂર્ણપણે અલગ છે, પ્રકૃતિમાં અલગ છે અને તે મુજબ, દરેક સાથે પરસ્પર વિશિષ્ટ છે.

૨૮. વધુમાં, બંને વિભાગોમાં, છેતરપિંડી કરવાનો ઈરાદો અથવા અપ્રમાણિક ઈરાદો ધરાવતો મેન્સ રિયા શરૂઆતથી અથવા શરૂઆતથી જ હાજર હોવો જોઈએ, જેના વિના આમાંથી કોઈ પણ કલમ લાગુ કરી શકાતી નથી.

૨૯. મારા મતે, પ્રથમ માહિતી અહેવાલનું સાદું વાંચન ઉપરોક્ત કોઈપણ ઘટકોને વર્ણવવામાં નિષ્ફળ જાય છે.હું માત્ર પોલીસ તેમજ નીચેની અદાલતોના મનમાં કાયદાની ગંભીર ગેરસમજને દૂર કરવાના દષ્ટિકોણથી કહી શકું છું કે જો તે ફરિયાદીનો કેસ છે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૫ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ગુનાહિત વિશ્વાસઘાતનો ગુનો, જે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે, તે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવે છે, તો તે જ શ્વાસમાં એવું ન કહી શકાય કે આરોપીએ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૧૫ માં વ્યાખ્યાયિત અને સમજાવેલ છેતરપિંડીનો ગુનો પણ કર્યો છે, જે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે.

૩૦. વિશ્વાસના ભંગના દરેક કૃત્ય દંડનીય ગુનો તરીકે ગણાતો નથી, જો સુધી છેતરપિંડીપૂર્વકની ગેરવહીવટ દર્શાવતું પુરાવું ઉપલબ્ધ ન હોય. વિશ્વાસના ભંગનું કૃત્ય મૂળભૂત રીતે નાગરિક અન્યાય, જેના સંદર્ભમાં વ્યક્તિ દીવાની અદાલતોમાં નુકસાની માટે તેનો ઉપાય માંગી શકે છે, પરંતુ જ્યાં વિશ્વાસનો ભંગ દોષિત મનોદશા (મેન્સ રિયા) સાથે કરવામાં આવે છે, ત્યાં તે ફોજદારી કાર્યવાહીનું કારણ પણ બને છે.તે હરિ પ્રસાદ ચમરિયા વિરુદ્ધ બી. કે. સુરેખા અને અન્યોમાં યોજાયો છે, જેનો અહેવાલ ૧૯૭૩ (૨) એસસીસી ૮૨૩ માં નીચે મુજબ છે:

અમે અપીલકર્તા વતી શ્રી મહેશ્વરીને સાંભળ્યા છે અને અમારો અભિપ્રાય છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ પ્રતિવાદીઓ સામે કોઈ કેસ કરવામાં આવ્યો નથી.વર્તમાન અપીલના હેતુ માટે, અમે ધારીશું કે અપીલકર્તા દ્વારા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા હકીકતના વિવિધ આક્ષેપો સાચા છે.તે ભથ્થું આપ્યા પછી પણ, અમે જોઈએ છીએ કે ફરિયાદ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ ગુનાનો ખુલાસો કરે છે.અપીલકર્તાએ ૩૫.૦૦૦ રૂપિયા સાથે ભાગ લીધો તે સમયે પ્રતિવાદીઓનો અપ્રમાણિક અથવા કપટપૂર્ણ ઇરાદો હતો તે દર્શાવવા માટે ફરિયાદમાં કંઈ નથી/એવું સૂચવવા માટે પણ કંઈ નથી કે પ્રતિવાદીઓએ અપીલકર્તાને છેતરપિંડી કરીને તેમને ૩૫.૦૦૦ રૂપિયા ચૂકવવા માટે પ્રેરિત કર્યા.તે અપીલકર્તાનો કેસ નથી કે પ્રતિનિધિત્વ કરવામાં આવ્યું હતું, પ્રતિવાદીઓ તે જ ખોટા હોવાનું જાણતા હતા.હકીકત એ છે કે પ્રતિવાદીઓએ ત્યારબાદ તેમની પ્રતિબદ્ધતાનું પાલન કર્યું ન હતું કે તેઓ અપીલકર્તાને ડ્રાંગ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશનના માલિક તરીકે બતાવશે અને ડિસેમ્બર મહિનામાં તેને હિસાબ પણ આપશે, જે છેતરપિંડીના ગુના માટે પ્રતિવાદીઓ પર નાગરિક જવાબદારી ઊભી કરી શકે છે.

૩૧. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, છેતરપિંડીના કિસ્સામાં અપ્રમાણિક હેતુ વ્યવહારની શરૂઆતથી જ શરૂ થાય છે.પરંતુ વિશ્વાસના ફોજદારી ભંગના કિસ્સામાં, જે વ્યક્તિ જંગમ મિલકતનો કબજો મેળવે છે તે તેને કાયદેસર રીતે મેળવે છે, પરંતુ ગેરકાયદેસર રીતે તેને જાળવી રાખે છે અથવા કસ્ટોની શરતો વિરુદ્ધ તેના પોતાના

ઉપયોગમાં રૂપાંતરિત કરે છે.પછી પ્રશ્ન એ છે કે, આવા કિસ્સામાં, જાળવી રાખવાનો હેતુ અપ્રમાણિક છે કે નહીં.શું રીટેન્શનમાં વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ સામેલ છે અથવા માત્ર નાગરિક જવાબદારી દરેક કેસની હકીકતો પર આધારિત છે.

૩૨. માત્ર કરારના ભંગ અને વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગ અને છેતરપિંડી વચ્ચેનો તફાવત સારો છે.છેતરપિંડીના કિસ્સામાં, તે પ્રલોભનના સમયે આરોપીના ઇરાદા પર આધાર રાખે છે, જેનો નિર્ણય અનુગામી વર્તણૂક દ્વારા થઈ શકે છે, પરંતુ આ માટે અનુગામી વર્તણૂક એકમાત્ર કસોટી નથી પરંતુ માત્ર કરારનો ભંગ છે જે છેતરપિંડી માટે ફોજદારી કાર્યવાહીને જન્મ આપી શકતી નથી જ્યાં સુધી છેતરપિંડી અથવા અપ્રમાણિક હેતુ વ્યવહારની શરૂઆતથી જ દર્શાવવામાં ન આવે, જે તે સમય છે જ્યારે ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવાય છે.તેથી, તે તેનો ઇરાદો છે, જે ગુનાનો સાર છે.જ્યારે કે, વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગ માટે, મિલકત આરોપીને સોંપવામાં આવી હોવી જોઈએ અથવા તેની પાસે તેના પર પ્રભુત્વ હોવું જોઈએ.જે મિલકત અંગે વિશ્વાસઘાત પછી ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય તે મિલકત કાં તો આરોપી સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિની મિલકત હોવી જોઈએ અથવા તેમાં ફાયદાકારક હિત અથવા માલિકી કોઈ અન્ય વ્યક્તિની હોવી જોઈએ.આરોપીએ તે મિલકત આવી અન્ય વ્યક્તિના વિશ્વાસ પર રાખવી જોઈએ.પરંતુ વિશ્વાસ ભંગ અને છેતરપિંડીના ગુનામાં અપ્રમાણિક હેતુ સામેલ છે પરંતુ તે મૂળભૂત ખ્યાલમાં પરસ્પર

વિશિષ્ટ અને અલગ છે.વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગ અને છેતરપિંડી વચ્ચે તફાવત છે.છેતરપિંડી માટે, સોંપણી સમયે ગુનાહિત હેતુ જરૂરી છે.વિશ્વાસના ફોજદારી ભંગમાં, સોંપણીનો માત્ર પુરાવો પૂરતો છે.આમ, વિશ્વાસના ફોજદારી ભંગના કિસ્સામાં, ગુનેગારને કાયદેસર રીતે મિલકત સોંપવામાં આવે છે અને તે અપ્રમાણિક રીતે તેનો દુરુપયોગ કરે છે.જ્યારે, છેતરપિંડીના કિસ્સામાં, ગુનેગાર છેતરપિંડી કરે છે અથવા અપ્રમાણિક રીતે અન્ય વ્યક્તિને મિલકત પહોંચાડવા માટે પ્રેરિત કરે છે.આવી સ્થિતિમાં બંને ગુનાઓ એક સાથે ન રહી શકે.

૩૩. હું નાગેશ્વર પ્રસાદ સિંહ ઉર્ફે સિન્હા વિરુદ્ધ નારાયણ સિંહ, એ. આઈ. આર. ૧૯૯૯ એસ. સી. ૧૪૮૦ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને લાભ સાથે ટાંકી શકું છું.ઉપરોક્ત કેસમાં, ફરિયાદી પક્ષનો આરોપ હતો કે ફરિયાદી પ્રતિવાદી અને અપીલકર્તા વચ્ચે એક કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં અપીલકર્તા દ્વારા ફરિયાદીને વિચારણા પર કેટલીક જમીન વેચવા માટે સંમતિ આપવામાં આવી હતી, અને કથિત રીતે તેનો એક ભાગ નિષ્ઠાવાન નાણાં તરીકે ચૂકવવામાં આવ્યો હતો, બાકીની રકમ દસ્તાવેજમાં દર્શાવેલ રીતે ચૂકવવાપાત્ર હતી.ખતમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ શબ્દ એ હતો કે પ્લોટનો કબજો ફરિયાદીને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે અને હકીકતમાં કબજો ફરિયાદીને પહોંચાડવામાં આવ્યો હતો જેના પર તેમણે ચોક્કસ બાંધકામો કર્યા હતા.ફરિયાદ એ આધાર પર કરવામાં આવી હતી કે

અપીલકર્તાએ ફરિયાદી સાથે તેણે ચૂકવેલ રકમની છેતરપિંડી કરી હતી કારણ કે તેની અનુગામી વર્તણૂક દર્શાવે છે કે તે સોદો પૂર્ણ કરવા તૈયાર નહોતો જેના માટે ફરિયાદીએ ચોક્કસ કામગીરી માટે દાવો દાખલ કરવો પડ્યો હતો જે દીવાની અદાલતમાં બાકી હતી. એવું માનવામાં આવે છે કે, કલમ ૪૧૫, આઈ. પી. સી. ના ઉદાહરણ (જી) નો છેલ્લો ભાગ દર્શાવે છે કે જ્યારે વેચાણ માટેના કરારનો અમલ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે તેને કોઈ પણ સંજોગોમાં અપ્રમાણિક ગણાવી શકાતો ન હતો, જેથી એવું માનવામાં આવે કે ફરિયાદી સાથે છેતરપિંડી કરવામાં આવી હતી, જે તેમણે આંશિક વિચારણા તરીકે અપીલકર્તાને આપી હતી અને સોદામાં સામેલ કુલ રકમનો કબજો ફરિયાદી/પ્રતિવાદીને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને જે તેમના કબજામાં રહી હતી. હવે તે કલ્પના કરવાનું બાકી છે કે જ્યારે ફરિયાદકર્તાઓએ સંપૂર્ણ ચુકવણી કરવામાં તેમનો ભાગ ભજવ્યો નથી ત્યારે સોદો પૂર્ણ કરવા માટે આ બાબતને ઉકેલવામાં કોણ રસ ધરાવશે. તેથી, આ બાબત સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ હતી. તેના ઉદ્બંધનથી ઉદ્ભવેલી જવાબદારી, જો કોઈ હોય તો, નાગરિક પ્રકૃતિની હતી અને ગુનાહિત નહોતી. તદનુસાર, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને ફરિયાદની કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી હતી.

૩૪. હૃદય રંજન પ્રસાદ વર્મા વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, એ. આઈ. આર. ૨૦૦૦
એસ. સી. ૨૩૪૧ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા ૧૬ના પાન ૨૩૪૫ ૪૬ પર નીચે
મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

"૧૫. પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે એ ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે માત્ર
કરારનો ભંગ અને છેતરપિંડીના ગુના વચ્ચેનો તફાવત દંડ છે.તે
પ્રલોભન સમયે આરોપીના ઈરાદા પર આધાર રાખે છે જેનો નિર્ણય
તેના અનુગામી વર્તન દ્વારા થઈ શકે છે પરંતુ આ અનુગામી વર્તન માટે
એકમાત્ર કસોટી નથી.કરારનો માત્ર ભંગ છેતરપિંડી માટે ફોજદારી
કાર્યવાહીને જન્મ આપી શકતો નથી સિવાય કે વ્યવહારની શરૂઆતમાં
જ કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક હેતુ દર્શાવવામાં આવે, એટલે કે તે
સમય જ્યારે ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવાય છે.તેથી, તે હેતુ
છે, જે ગુનાનો સારાંશ છે.કોઈ વ્યક્તિને છેતરપિંડી માટે દોષિત
ઠેરવવા માટે તે બતાવવું જરૂરી છે કે વચન આપતી વખતે તેનો
કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક ઈરાદો હતો.વચન પાળવામાં તેની માત્ર
નિષ્ફળતા પછીથી શરૂઆતમાં જ આવા દોષિત હેતુથી, એટલે કે
જ્યારે તેણે વચન આપ્યું હતું તેની ધારણા કરી શકાતી નથી.

૩૫. આમ, આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૬ હેઠળ સજાપાત્ર વિશ્વાસઘાતના ગુના
અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦ હેઠળ સજાપાત્ર છેતરપિંડી વચ્ચેના તફાવતને
લગતા કાયદામાં સારી રીતે સમાધાન કરવામાં આવ્યું છે.પ્રથમ માહિતી આપનારના

પોતાના કહેવા પર પણ, આ કેસ વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગનો છે કારણ કે આરોપી સોંપવામાં આવેલી મિલકત પરત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.

૩૬. જહાંગીર પેસ્ટનજી વાડિયા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં બોમ્બે હાઈકોર્ટની એક ખંડપીઠે જણાવ્યું હતું કે માત્ર દીવાની દાવાની પેન્ડન્સી, ફોજદારી કાર્યવાહીને રોકવા માટે પૂરતો આધાર નથી, જો કે, જો ફોજદારી કાર્યવાહીનો ઉદ્દેશ દીવાની દાવાની સુનાવણીને પૂર્વગ્રહિત કરવાનો અથવા આરોપીઓને દીવાની દાવાના સમાધાન માટે દબાણ કરવા માટે તેનો ઉપયોગ કરવાનો હોય, તો દીવાની દાવાના નિર્ણય સુધી ફોજદારી કાર્યવાહી પર રોક લગાવી શકાય છે.

૩૭. હું એ હકીકતથી વાકેફ છું કે હાથમાં રહેલા કેસમાં, હું દીવાની દાવાની પેન્ડન્સી દરમિયાન ફોજદારી કાર્યવાહીને રોકવાના મુદ્દાથી ચિંતિત નથી. જો કે, બોમ્બે હાઈકોર્ટના નિર્ણયમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતો પર નજીકથી વિચાર કરવાની જરૂર છે. પ્રથમ દૃષ્ટિએ, મારો મત છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો આખો વિચાર દીવાની દાવાની સુનાવણીમાં પૂર્વગ્રહ રાખવાનો અને આરોપી વ્યક્તિઓને દીવાની દાવાના સમાધાન માટે દબાણ કરવા માટે તેનો ઉપયોગ કરવાનો છે.

૩૮. આ બાબત સાથે એક વધારાનું લક્ષણ જોડાયેલું છે.તે સમજી શકાતું નથી કે જો છેતરપિંડી કરવામાં આવી હોય અને ફરિયાદી સાથે છેતરપિંડી કરવામાં આવી હોય, તો તે તેની કાયદેસરની બાકી રકમની વસૂલાત માટે યોગ્ય દીવાની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં કેમ નિષ્ફળ જશે.એવું માનવું શક્ય નથી કે જ્યારે ફરિયાદી દાવો કરે છે કે તેની સાથે કરોડો રૂપિયાની છેતરપિંડી થઈ છે, ત્યારે તે રકમની વસૂલાતની વાત છે ત્યાં સુધી તેના હિતની રક્ષા માટે વધુ કંઈ કર્યા વિના એફ. આઈ. આર. દાખલ કરીને સંતુષ્ટ રહેશે.આ મુદ્દો રેખાંકિત થવાને પાત્ર છે (અને તેના મહત્વ પર વધુ ભાર મૂકી શકાતો નથી).તેથી, ફરિયાદી સિવિલ કોર્ટનો આશરો લઈને તેના હિતોનું રક્ષણ કરવાની જરૂરિયાતથી અજાણ રહી શક્યો ન હોત.ફોજદારી કાર્યવાહીના પરિણામે છેતરપિંડી માટે જવાબદાર વ્યક્તિઓને સજા થઈ શકી હોત.તે જ બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર રકમની વસૂલાતના સંદર્ભમાં તેમના નાગરિક અધિકારોનું રક્ષણ કરી શક્યું ન હોત.ફરીથી, ફરિયાદી કેવી રીતે ખાતરી કરી શકે કે ફરિયાદી પક્ષ સફળ થવા માટે બંધાયેલો છે અને અદાલતો આખરે, તેના પર છેતરપિંડી અથવા છેતરપિંડી કરવામાં આવી છે તેવું માનવા માટે બંધાયેલી છે.તેથી, તે માનવું શક્ય નથી કે તે ઉદાસીન રહ્યો હોત અને રકમની વસૂલાત માટે કોઈ દીવાની દાવો દાખલ કર્યા વિના લાંબા સમય સુધી રાહ જોતો રહ્યો હોત.

૩૯. પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદની પ્રકૃતિના સંદર્ભમાં, હું રેક્સ વિરુદ્ધ વી. કૃષ્ણાન [એઆઈઆ ૧૯૪૦ મદ્રાસ ૩૨૯] ના કેસમાં મદ્રાસ હાઈકોર્ટના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવા માંગુ છું અને તેના પર આધાર રાખવા માંગુ છું.તેમના સ્વામી પાંડરંગ રો, ન્યાયમૂર્તિએ જ્યુરીને સંબોધન કરતી વખતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“મને વાંધો નથી, જો મને રસીદ અને દસ્તાવેજ મળે તો હું સંતુષ્ટ છું;
“આ સંજોગોમાં, શું તે નાણાંની સોંપણી છે?બીજું શું આરોપીએ તે નાણાં સાથે એવું કંઈ કર્યું કે જે દર્શાવે કે તે ગેરરીતિ હતી?ગેરરીતિ એ ખોટી રીતે અલગ પાડવું અથવા કોઈ હેતુ અથવા ઉપયોગ માટે નાણાંની રકમની ફાળવણી કે જેને તે કાયદેસર રીતે સોંપવી જોઈએ નહીં અથવા અલગ રાખવી જોઈએ નહીં.આ સંબંધમાં જ તમે એજન્ટના અધિકારો અને વકીલના અધિકારો વગેરે વિશે તમને સંબોધવામાં આવેલી એકદમ લાંબી દલીલ સાંભળી છે, જેનો હું ટૂંક સમયમાં ઉલ્લેખ કરીશ.હું લોર્ડ શૉના ચુકાદામાંથી એક કે બે વાક્યો વાંચી રહ્યો છું તે બતાવવા માટે કે તે બધા મહત્વપૂર્ણ છે અને ખરેખર સૌથી વધુ મહત્વના છે કે તમારે હંમેશા નાગરિક અને ફોજદારી જવાબદારી વચ્ચેના તફાવતને ધ્યાનમાં રાખવો જોઈએ, ખાસ કરીને વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગના કેસ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે કારણ કે એવા કેસ શોધવા અસામાન્ય નથી કે જે ખરેખર કંઈ નથી પરંતુ નાગરિક જવાબદારીને લગતા કેસ છે જે કોઈક રીતે ફોજદારી કેસોનું સ્વરૂપ ધારણ કરવા માટે બનાવવામાં આવે છે, અને જ્યાં સુધી કોઈ ખૂબ કાળજી ન લે ત્યાં સુધી, જે વ્યક્તિ આવા રંગ આપે છે તે તેના

હેતુને પ્રાપ્ત કરવામાં સફળ થઈ શકે છે. જેમ કે તેમનું આધિપત્ય કહે છે, અને મારા માટે તે ઉમેરવાની જરૂર નથી કે તેઓ જે કહે છે તે સર્વોચ્ચ સત્તાનું છે; તે મારા પર તેમજ તમારા પર બંધનકર્તા છે:

પોતાના ભંડોળ સાથે બીજાના ભંડોળનું મિશ્રણ ઘણા કિસ્સાઓમાં કુદરતી અને યોગ્ય હોઈ શકે છે, અન્ય કિસ્સાઓમાં અનુકૂળ પરંતુ અનિયમિત હોઈ શકે છે, અને ત્રીજા કિસ્સામાં અનિયમિત અને ફોજદારી બંને હોઈ શકે છે. આ કેસો વચ્ચેના તફાવતોને સૌથી વધુ ન્યાયિક કાળજી સાથે વ્યવહાર કરવાની જરૂર છે, જેથી, મહત્તમ નાગરિક જવાબદારી જાળવી રાખીને, ત્રીજી અથવા ફોજદારી શ્રેણીને અનુકૂળ હોવા છતાં ભૂલભરેલી કૃત્યો સુધી લંબાવવાથી અટકાવી શકાય.

એટલે કે, જો કે તેને મળેલી મિલકતના સંદર્ભમાં એક વ્યક્તિની નાગરિક જવાબદારીને તેની સંપૂર્ણ અસરમાં અને તેના સંપૂર્ણ માપમાં જાળવવી જરૂરી છે, જ્યારે તમે તેની સામે તે મિલકતના સંદર્ભમાં કથિત ગુનાનો સામનો કરવા આવો છો ત્યારે તે એકદમ અલગ બાબત છે. પછી તે કહે છે:

ન્યાયની અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકતી નથી કે ગુનો કરવામાં આવ્યો છે સિવાય કે તે પુરાવાનું ન્યાયી પરિણામ હોય કે આરોપીએ જે કર્યું હતું અથવા તેના દ્વારા અવગણવામાં આવ્યું હતું તે દોષિત મન દ્વારા ખસેડવામાં આવ્યું હતું, અને તે નિર્દેશ કરે છે કે તેમની સમક્ષના કેસમાં સેશેલ્સના કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયાધીશે

ગુનાહિત જવાબદારી અને નાગરિક જવાબદારી વચ્ચેનો તફાવત તેમના મગજમાં રજૂ કર્યો હોય તેવું લાગતું નથી. આ જ કારણ છે કે હું તમને વારંવાર એ જ વાત પુનરાવર્તિત કરું છું. તમારા માટે એ યાદ રાખવું અગત્યનું છે કે તમે દીવાની કેસ સાથે નહીં પરંતુ ફોજદારી કેસ સાથે કામ કરી રહ્યા છો, અને તમારે નક્કી કરવું પડશે કે આ નાણાં આરોપી દ્વારા ચૂકવવા જોઈએ કે નહીં, પરંતુ તેણે તેના સંદર્ભમાં કોઈ ગુનો કર્યો છે કે કેમ. હું એક વાતનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું કે આરોપી જે પૈસા સોંપવામાં આવ્યા હતા તેનો હિસાબ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો તે માત્ર હકીકત એ સ્થાપિત કરવા માટે કાયદામાં પૂરતી નથી કે તેણે અન્ય પુરાવાઓની ગેરહાજરીમાં વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગનો ગુનો કર્યો છે, સિવાય કે તમે સાબિત કરો કે કોઈ પ્રકારનું ધર્મોત્તરણ, તે તેના પોતાના હેતુઓ તરફ ખોટું વળાંક છે અથવા હેતુ સાથે સુસંગત નથી. કાયદો અથવા કરાર સાથે.”

“દલીલ ખાતર એમ ધારીએ કે આ ૮૦૦૦ રૂપિયા તે ખાતામાં હંમેશાં રહ્યા હતા, કે તેણે ખરેખર તે ઉપાડ્યું ન હતું; ઉદાહરણ તરીકે, જો બેંકમાં આરોપીના ખાતામાં હંમેશા ૮૦૦૦ રૂપિયા સ્પર્શ કર્યા વિના રાખવામાં આવ્યા હોય, તો તમે એમ ન કહી શકો કે માત્ર જાળવી રાખવાનું એ વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ હતો. તેને ઘર કરતાં બેંકમાં રાખવું વધુ સુરક્ષિત અને સમજદાર હતું. હું આનો ઉલ્લેખ કરી રહ્યો છું; માત્ર નાણાં રાખવા અને કાયદાની જરૂરિયાત મુજબ તેની ચૂકવણી ન કરવી, એટલે કે, જ્યારે કોઈ એજન્ટનો મુદ્દલ સામે કોઈ દાવો ન હોય, ત્યારે પણ જો તે તેને માત્ર જાળવી રાખે અને તેને ચૂકવણી ન કરે, પરંતુ તેની સાથે બીજું કંઈ ન કરે, તો વિશ્વાસનો કોઈ ગુનાહિત ભંગ

થતો નથી.તે માત્ર એક નાગરિક જવાબદારી છે, અને અલબત્ત આચાર્ય કોઈપણ સમયે, જો તે પસંદ કરે તો, તેને ચૂકવણી કરવા માટે દબાણ કરી શકે છે, તેને નોટિસ મોકલી શકે છે અને દાવો દાખલ કરી શકે છે.ફોજદારી ફરિયાદ એ કોઈના નાગરિક અધિકારો સ્થાપિત કરવાનો માર્ગ નથી.જો કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિને ચૂકવવાપાત્ર નાણાં ચૂકવવામાં ન આવે, તો કાયદો માત્ર દીવાની દાવાને મંજૂરી આપે છે અને ફોજદારી કાર્યવાહીને નહીં, કારણ કે કોઈ પણ ગેરરીતિ વિના માત્ર જાળવી રાખવાના કિસ્સામાં, માત્ર નાગરિક જવાબદારી છે.તે હોઈ શકે કે તેણે વ્યાજ ચૂકવવું પડશે; તે એક અલગ બાબત છે જે એક નાગરિક બાબત પણ છે.ફોજદારી બાજુએ તમે મારી પાસેથી તે લઈ શકો છો કે કોઈ પણ ગેરરીતિ વિના વ્યક્તિને સોંપવામાં આવેલા નાણાંને જાળવી રાખવા, ભલે તે વ્યક્તિ દ્વારા તેને ચૂકવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હોય અને તેથી, અથવા કોઈ ચોક્કસ રીતે નાણાં સાથે વ્યવહાર કરવા માટે, વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ નથી; જ્યાં સુધી તેના દ્વારા કોઈ વાસ્તવિક વપરાશકર્તા ન હોય જે કાયદા અથવા કરારનું ઉલ્લંઘન કરે, ત્યાં વિશ્વાસનો કોઈ ગુનાહિત ભંગ નથી; અને જો આવા વપરાશકર્તા હોય તો પણ અપ્રમાણિક હેતુ હોવો જોઈએ.માત્ર જાળવણીના કિસ્સામાં તે અપ્રમાણિક છે એમ કહેવું અશક્ય છે.તે ઉપરાંત, ગેરરીતિ દર્શાવવા માટે કોઈ ચોક્કસ કાર્ય હોવું જોઈએ.બેંકમાં પોતાના ખાતામાં નાણાં મૂકવા એ ગેરરીતિ હોઈ શકે છે અથવા ગેરરીતિ ન પણ હોઈ શકે.જો તે તેના પોતાના હેતુઓ માટે કરવામાં આવે છે, તો તે ગેરરીતિ છે.પછી તમે કહી શકો છો કે તેણે પોતાના ઉપયોગ માટે પૈસા કાઢ્યા હતા, પરંતુ ધારો કે તેણે તેના પર પૈસા કાઢ્યા નથી, પરંતુ બેંકમાં પૈસા રાખ્યા છે, ત્યાં કોઈ ગેરરીતિ નથી,

અને કોઈ ગુનાહિત ગેરરીતિ નથી, કારણ કે જ્યાં સુધી ગેરરીતિ ન થાય ત્યાં સુધી અપ્રમાણિક ગેરરીતિ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.”

“જો કોઈ માણસ બીજા સામે તેના હાથમાં રહેલા નાણાંની રકમ કરતાં વધુ માટે વાજબી દાવો કરતો હોવાનું સાબિત થાય, તો તેને જાળવી રાખવો અને તેના પોતાના હેતુઓ માટે તેનો ઉપયોગ કરવો, હું કહીશ કે કાયદાકીય રીતે, તે વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ ગણાતો નથી કારણ કે તેનો હેતુ અપ્રમાણિક ન હોઈ શકે, એટલે કે, ખોટી ખોટ અથવા ખોટા લાભ માટે.તમારે આ કેસોને સામાન્ય જ્ઞાનના દૃષ્ટિકોણથી જોવું પડશે.શું તે વ્યક્તિએ ગુનેગાર તરીકે કામ કર્યું હતું; શું તેણે દોષિત મનથી અને કોઈ બીજાના પૈસા લઈને ચાલવાના અપ્રમાણિક ઈરાદાથી કામ કર્યું હતું?અથવા તે માત્ર એટલા માટે તેના પર લટકી રહ્યો હતો કારણ કે તે જાણતો હતો કે તે તેનાથી વધુ મેળવવા માટે હકદાર છે?જ્યુરીના સજ્જનો, આ કેસને તે રીતે જોવો તમારા માટે છે.

૪૦ માધવરાવ જીવાજી રાવ સિંધિયા અને અન્ય વગેરે વિરુદ્ધ સંભાજીરાવ ચંદરોજીરાવ આંત્રે અને અન્યો [એ. આઈ. આર. ૧૯૮૮ એસ. સી. ૭૦૯] ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે જ્યારે પ્રારંભિક તબક્કે ફરિયાદી પક્ષને રદ કરવાનું કહેવામાં આવે છે, ત્યારે કોર્ટ દ્વારા લાગુ કરાયેલ પરીક્ષણ એ છે કે શું કરવામાં આવેલા અનિયંત્રિત આક્ષેપો, પ્રથમ દૃષ્ટિએ ગુનાને સ્થાપિત કરે છે કે કેમ.સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે આ અદાલત કોઈ ચોક્કસ કેસમાં દેખાતી કોઈપણ વિશેષ લાક્ષણિકતાઓને ધ્યાનમાં લેવા માટે પણ ખુલ્લી છે કે કેમ તે

વિચારણા કરવા માટે કે શું કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવી તે અનુકૂળ છે અને ન્યાયના હિતમાં છે કે કેમ.આ એટલા આધારે છે કે ફોજદારી મશીનરી અથવા અદાલતનો ઉપયોગ કોઈ પણ પરોક્ષ હેતુ માટે કરી શકાતો નથી.ઉપરોક્ત કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે વિશ્વાસઘાતનો કેસ નાગરિક ખોટો અને ફોજદારી ગુનો બંને છે.એવી કેટલીક પરિસ્થિતિઓ હશે કે જ્યાં તે મુખ્યત્વે નાગરિક ભૂલ હશે અને તે ફોજદારી ગુના સમાન હોઈ શકે છે અથવા ન પણ હોઈ શકે.

૪૧ હું એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યો છું કે હાથ પરનો કેસ મુખ્યત્વે નાગરિક ભૂલ છે અને ફોજદારી ગુનાની રચના કરવા માટે જરૂરી ઘટકોનો અભાવ છે.

૪૨ વિનોદ કુમાર અને અન્યો વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ય [(૨૦૧૪) ૧૦ એસ. સી. સી. ૬૬૩] ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે વિશ્વાસઘાત અને છેતરપિંડીના ગુના વચ્ચે સારો તફાવત દર્શાવતા, પેરા ૧૮ અને ૧૯માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“૧૮ વર્તમાન કેસમાં, ફરિયાદમાં તેના ચહેરા પરના આક્ષેપોને જોતાં, અમે શોધી કાઢીએ છીએ કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૫ ના ઘટકોને આકર્ષતા કોઈ આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા નથી. તેવી જ રીતે, છેતરપિંડી અથવા પોતાને ખોટો લાભ મેળવવા અથવા ફરિયાદીને

ખોટી રીતે નુકસાન પહોંચાડવા માટે નાણાં જાળવી રાખવાનો અપીલકર્તાઓનો અપ્રમાણિક ઇરાદો હોવાના કોઈ આક્ષેપો નથી.અપીલકર્તાઓએ બીજા પ્રતિવાદીને ચૂકવણી કરી ન હતી અને અપીલકર્તાઓએ જાતે અથવા અન્ય કોઈ કામ માટે રકમનો ઉપયોગ કર્યો હતો તેવા ખોટા આક્ષેપો સિવાય, મિલકતનો દુરુપયોગ કરવાના અપ્રમાણિક હેતુ અંગે કોઈ આરોપ નથી.વિશ્વાસના ફોજદારી ભંગનો કેસ બનાવવા માટે, તે બતાવવા માટે પૂરતું નથી કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા નાણાં જાળવી રાખવામાં આવ્યા છે.તે પણ બતાવવું આવશ્યક છે કે અપીલકર્તાઓએ અપ્રમાણિક રીતે તેનો કોઈક રીતે નિકાલ કર્યો હતો અથવા અપ્રમાણિક રીતે તેને જાળવી રાખ્યો હતો.માત્ર હકીકત એ છે કે અપીલકર્તાઓએ ફરિયાદીને નાણાં ચૂકવ્યા નથી તે વિશ્વાસનો ફોજદારી ભંગ નથી.

૧૯ ફેસ વેલ્યુ પર લેવામાં આવેલી ફરિયાદમાં તમામ આક્ષેપો સાચા હોવા છતાં, અમારા મતે, અપ્રમાણિક ગેરરીતિ અને છેતરપિંડીના મૂળભૂત આવશ્યક ઘટકો ખૂટે છે.ફોજદારી કાર્યવાહી અન્ય ઉપાયો માટે ટૂંકો રસ્તો નથી.વિશ્વાસના ગુનાહિત ભંગ અથવા પ્રલોભનના અપ્રમાણિક ઇરાદાનો કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૫/૪૨૦ ના આવશ્યક ઘટકો ખૂટે છે, તેથી આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૬/૧૨૦ બી હેઠળ અપીલકર્તાઓ સામે કાર્યવાહી રદ કરવા માટે જવાબદાર છે.”

૪૩ બી સુરેશ યાદવ (ઉપરોક્ત) માં, સુપ્રીમ કોર્ટે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે વ્યક્તિની જવાબદારી એક જ સમયે દીવાની અને ફોજદારી બંને હોઈ શકે છે, તેમ છતાં ફરિયાદી દ્વારા લેવામાં આવેલ અસંગત વલણ મહત્વ ધારણ કરશે.હું સંબંધિત અવલોકનો નીચે ટાંકું છું;

“૧૦. વિચારણા માટે જે ટૂંકો પ્રશ્ન ઊભો થાય છે તે એ છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૧૫ ના અથ માં છેતરપિંડીનો કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે કે નહીં.

૧૧. છેતરપિંડીના ઘટકો આ પ્રમાણે છે:

(i) ખોટી અથવા ગેરમાર્ગે દોરનારી રજૂઆત કરીને અથવા અન્ય ક્રિયા અથવા ચૂક દ્વારા વ્યક્તિની છેતરપિંડી; અને

(ii) કોઈ પણ વ્યક્તિને કોઈ પણ મિલકત પહોંચાડવા માટે અથવા કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા તેને જાળવી રાખવા માટે સંમતિ આપવા માટે અથવા ઇરાદાપૂર્વક તે વ્યક્તિને એવું કંઈ કરવા માટે ઉશ્કેરવા માટે છેતરપિંડી અથવા અપ્રમાણિક પ્રલોભન કે જે તે કરશે નહીં અથવા જો તે આ રીતે છેતરાયો ન હોય તો છોડી દેશે અને જે કાર્ય અથવા ચૂક તે વ્યક્તિના શરીર, મન, પ્રતિષ્ઠા અથવા સંપત્તિને નુકસાન પહોંચાડે છે અથવા નુકસાન પહોંચાડે છે.

૧૨. વેચાણ દસ્તાવેજને અમલમાં મૂકતી વખતે, અહીં અપીલકર્તાએ કોઈ ખોટી અથવા ભ્રામક રજૂઆત કરી નથી.તેના તરફથી એવું કોઈ અપ્રમાણિક કૃત્ય થયું ન હતું કે જે કરવા અથવા કરવાનું છોડી દેવાનું હતું જે તે ન કરી શક્યો હોત અથવા જો તે આટલો છેતરાઈ ગયો ન હોત તો કરવાનું છોડી દીધું હોત.એ સાચું છે કે, આ મામલો સક્ષમ દીવાની અદાલત સમક્ષ પેઝિંગ છે.આ માટે સક્ષમ અદાલતનો નિર્ણય લેવો જરૂરી છે.મૂળભૂત રીતે, પક્ષો વચ્ચેનો વિવાદ એક નાગરિક વિવાદ છે.

૧૩. છેતરપિંડીના ગુનાને સ્થાપિત કરવાના હેતુસર, ફરિયાદીએ બતાવવું જરૂરી છે કે આરોપીનો વચન અથવા રજૂઆત કરતી વખતે છેતરપિંડી અથવા અપ્રમાણિક ઈરાદો હતો.આ પ્રકારના કિસ્સામાં, બાકી રહેલા દીવાની મુકદ્દમામાં પક્ષ દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણને ધ્યાનમાં લેવાની કાયદામાં મંજૂરી છે.જો કે, અમારો અર્થ એવો કાયદો ઘડવાનો નથી કે કોઈ વ્યક્તિની જવાબદારી એક જ સમયે નાગરિક અને ફોજદારી બંને ન હોઈ શકે.પરંતુ જ્યારે ફરિયાદ અરજીમાં એવું વલણ લેવામાં આવ્યું હોય જે દીવાની દાવામાં તેના દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણની વિરુદ્ધ અથવા અસંગત હોય, ત્યારે તે મહત્વ ધારણ કરે છે.જો અમારી સમક્ષ કથિત રીતે રજૂ કરાયેલી હકીકત એ હતી કે અપીલકર્તાએ અહીં ઉપરોક્ત બે ઓરડાઓને તોડી પાડ્યા હતા અને વેચાણના દસ્તાવેજના અમલ સમયે ઉપરોક્ત હકીકત છુપાવી હતી, તો આ બાબત અલગ હોઈ શકે છે.કારણ કે વેચાણ ખત ૩૦/૯/૨૦૦૫ પર ચલાવવામાં આવ્યું હતું અને કથિત ધ્વંસ ૨૯/૯/૨૦૦૫ પર થયું હતું, એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી કે

ફરિયાદી/પ્રથમ પ્રતિવાદી ઉપરોક્ત દાવામાં તેણી દ્વારા દાખલ કરાયેલા લેખિત નિવેદનમાં તેણીની વાસ્તવિક ફરિયાદ સાથે બહાર આવશે.તેણીએ, તેણીને સૌથી વધુ જાણીતા કારણોસર, આમ કરવાનું પસંદ કર્યું ન હતું.

૧૪. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે અહીં મેળવેલા તથ્યો અને સંજોગોમાં, ફોજદારી કેસ સાથે આગળ વધવા માટે કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી.

૧૫. જી સાગર સૂરી અને અન્ય વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય અને અન્યો [(૨૦૦૦) ૨ એસ. સી. સી. ૬૩૬] માં, આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

૮ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ખૂબ કાળજી સાથે કરવો પડશે.તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને ઉચ્ચ અદાલતે આ બાબતની ઉપરછાંટી તપાસ કરવાની નથી.તે જોવાનું છે કે કોઈ બાબત, જે અનિવાર્યપણે નાગરિક પ્રકૃતિની છે, તેને ફોજદારી ગુનાનો ઝભ્ભો આપવામાં આવ્યો છે કે કેમ.ફોજદારી કાર્યવાહી એ કાયદામાં ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપાયોની ટૂંકી સૂચિ નથી.પ્રક્રિયા જારી કરતા પહેલા ફોજદારી અદાલતે ઘણી સાવધાની રાખવી પડે છે.આરોપી માટે આ ગંભીર બાબત છે.આ અદાલતે કેટલાક સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા છે જેના આધારે ઉચ્ચ અદાલતે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો છે.

આ કલમ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કોઈ પણ અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે થવો જોઈએ.

તેમાં, નેગોશિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ફોજદારી ફરિયાદ પહેલેથી જ બાકી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, કલમ ૪૦૬/૪૨૦ હેઠળ ફોજદારી ફરિયાદ કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હોવાનું જણાયું હતું.

૧૬ અનિલ મહાજન વિરુદ્ધ ભોર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્ય [(૨૦૦૫) ૧૦ એસસીસી ૨૨૮] કેસમાં, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો:

૮ ફરિયાદનો સાર જોવાનો છે. ફરિયાદમાં માત્ર છેતરપિંડી શબ્દનો ઉપયોગ કરવાથી કોઈ ફાયદો થતો નથી. મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદમાં છેતરપિંડી અને છેતરપિંડી અને પોલીસ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદમાં છેતરપિંડી શબ્દોનો ઉલ્લેખ સિવાય, એમઓયુ દાખલ કરતી વખતે આરોપીના છેતરપિંડી, છેતરપિંડી અથવા કપટપૂર્ણ ઇરાદા વિશે કોઈ પુરાવા નથી, જેમાંથી એવું અનુમાન લગાવી શકાય કે આરોપીનો ઇરાદો ફરિયાદીને છેતરવાનો હતો. ફરિયાદીના જણાવ્યા અનુસાર, કુલ રૂ. ૩,૩૮,૬૨ માંથી રૂ. ૩,૦૫,૩૯,૦૮૬ની રકમ ચૂકવવામાં આવી હતી, જેમાં રૂ. ૩૩,૨૩,૭૭૪ બાકી હતી. આપણે ફરિયાદમાં ઉલ્લેખિત રકમના તફાવતના પ્રશ્નમાં જવાબી જરૂર નથી, જે નોટિસમાં ઉલ્લેખિત

રકમ કરતાં ઘણો વધારે છે અને આરોપીનો બચાવ અને નોટિસના જવાબમાં લેવામાં આવેલ વલણ પણ કારણ કે ફરિયાદકર્તાનો પોતાનો કેસ એ છે કે ત્રણ કરોડ રૂપિયાથી વધુની ચૂકવણી કરવામાં આવી હતી અને બાકી રકમ માટે, આરોપી વળાચેલા કારણો આપી રહ્યો હતો. આ પાસાઓમાં ન જવાનું વધારાનું કારણ એ છે કે સંબંધિત રકમ માટે પક્ષકારો વચ્ચે દીવાની દાવો પેન્ડિંગ છે.

૧૭ હીરાલાલ હરિલાલ ભગવતી વિરુદ્ધ સી. બી. આઈ., નવી દિલ્હી [(૨૦૦૩) ૫ એસ. સી. સી. ૨૫૭] માં આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

ઘણા નિર્ણયો દ્વારા કાયદો નક્કી થાય છે કે, છેતરપિંડીના ગુનાને સ્થાપિત કરવા માટે, ફરિયાદીએ તે બતાવવું જરૂરી છે કે આરોપીએ વચન અથવા રજૂઆત કરતી વખતે છેતરપિંડી અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદો રાખ્યો હતો. પછીથી વચન પાળવામાં તેની નિષ્ફળતાથી, શરૂઆતમાં જ એટલે કે જ્યારે વચન આપવામાં આવ્યું હતું તે સમયે આવા દોષિત હેતુની ધારણા કરી શકાતી નથી. રેકૉર્ડ્સ પરથી જોવા મળે છે કે મુક્તિ પ્રમાણપત્રમાં જરૂરી શરતો હતી જેનું મશીનની આયાત પછી પાલન કરવું જરૂરી હતું. જી. સી. એસ. તેનું પાલન કરી શક્યું ન હોવાથી, તેણે મુક્તિ પ્રમાણપત્રનો લાભ લીધા વિના યોગ્ય રીતે જરૂરી ફરજો ચૂકવી. જી. સી. એસ. નું વર્તન સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે મુક્તિ માટે અરજી કરતી વખતે જી. સી. એસ.

અથવા અપીલકર્તાઓની પદાધિકારી તરીકેની તેમની ક્ષમતામાં કોઈ કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક ઈરાદો નહોતો.અપ્રમાણિક અને કપટપૂર્ણ ઈરાદાનો અભાવ હોવાથી, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ ગુનો કરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.{હીરાલાલ હરિલાલ ભગવતી વિરુદ્ધ સી. બી. આઈ., નવી દિલ્હી [(૨૦૦૫) ૩ એસ. સી. સી. ૬૭૦] અને ઈન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ એન. ઈ. પી. સી. ઈન્ડિયા લિમિટેડ અને અન્ય [(૨૦૦૬) ૬ એસ. સી. સી. ૭૩૬]] પાછા જુઓ.”

૪૪. ઉપરોક્ત બાબત મને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કોઈ કેસ બનાવવામાં આવે છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવા માટે લઈ જાય છે.આ સંબંધમાં આરોપો તદ્દન અસ્પષ્ટ અને સામાન્ય છે.ગુજરાત રાજ્યમાં કોઈ પણ એફ. આઈ. આર. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૬ વિના પૂર્ણ થતી નથી.એવું લાગે છે કે માત્ર આરોપો લગાવવા માટે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૬ (૨) નો ઉપયોગ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.કલમ ૫૦૬ નીચે મુજબ વાંચે છે:

"એસ. ૫૦૬.જે કોઈ પણ ગુનાહિત ધાકધમકીનો ગુનો કરે છે તેને બે વર્ષ સુધીની મુદતની કેદ અથવા દંડ અથવા બંનેની સજા કરવામાં આવશે.

અને જો મૃત્યુનું કારણ બનવાની અથવા ગંભીર ઈજા પહોંચાડવાની, અથવા આગ દ્વારા કોઈ મિલકતનો નાશ કરવાની, અથવા મૃત્યુદંડ અથવા આજીવન કેદની સજા અથવા સાત વર્ષ સુધીની મુદતની કેદ અથવા સ્ત્રી પર અનૈતિકતા લાદવાની ધમકી હોય, તો તેને સાત વર્ષ સુધીની મુદતની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે.

૪૫. આવશ્યક ઘટકો-ગુનાહિત ધમકીના ગુનાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૩ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૬ તેના માટે સજાની જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૫૦૩ નીચે મુજબ વાંચે છે:

"જે કોઈ બીજાને તેની વ્યક્તિ, પ્રતિષ્ઠા અથવા સંપત્તિને, અથવા તે વ્યક્તિ જેમાં રસ ધરાવે છે તે વ્યક્તિની વ્યક્તિ અથવા પ્રતિષ્ઠાને કોઈ નુકસાન પહોંચાડવાની ધમકી આપે છે, તે વ્યક્તિને ચેતવણી આપવાના ઈરાદાથી, અથવા તે વ્યક્તિને કોઈ પણ કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરે છે જે તે કાયદેસર રીતે કરવા માટે બંધાયેલો નથી, અથવા તે વ્યક્તિ કાયદેસર રીતે કરવા માટે હકદાર છે તે કોઈ પણ કાર્ય કરવાનું છોડી દે છે, આવી ધમકીઓના અમલને ટાળવાના સાધન તરીકે, ગુનાહિત ધમકી આપે છે.

સમજૂતી: ધમકી આપવામાં આવેલી વ્યક્તિઓમાં રસ ધરાવતી કોઈપણ મૃત વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડવાની ધમકી આ કલમની અંદર છે.

કલમ ૫૦૩ હેઠળના ગુનામાં નીચેની આવશ્યકતાઓ છે:

૧. કોઈપણ ઈજા સાથે વ્યક્તિને ધમકી આપવી;

(i) તેની વ્યક્તિ, પ્રતિષ્ઠા અથવા મિલકતને; અથવા

(ii) જે વ્યક્તિમાં તે વ્યક્તિ રસ ધરાવે છે તે વ્યક્તિને અથવા તેની પ્રતિષ્ઠાને.

૨ ધમકી ઇરાદાપૂર્વક હોવી જોઈએ;

(i) તે વ્યક્તિને ચેતવણી આપવી; અથવા

(ii) એવી ધમકીના અમલને ટાળવાના સાધન તરીકે તે વ્યક્તિ કાયદેસર રીતે કરવા માટે બંધાયેલો નથી એવું કોઈ પણ કાર્ય કરવા માટે કારણભૂત બનાવવું; અથવા

(iii) એવી ધમકીના અમલને ટાળવાના સાધન તરીકે તે વ્યક્તિ કાયદેસર રીતે કરવા માટે હકદાર હોય તેવું કોઈ પણ કાર્ય કરવા માટે તે વ્યક્તિને બાકાત રાખવાનું કારણ બને.

૪૬. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૬નું ખાલી અવલોકન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે તેનો એક ભાગ ગુનાહિત ધમકી સાથે સંબંધિત છે. ગુનાહિત ધમકીનો ગુનો બહાર આવે તે પહેલાં, તે સ્થાપિત કરવું આવશ્યક છે કે આરોપીનો ઇરાદો ફરિયાદીને ચેતવણી આપવાનો હતો. ફરિયાદીને ચેતવણી આપવાના ઇરાદાથી નહીં, પરંતુ આરોપી અરજદાર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા દિવાલના નિર્માણના કામમાં દખલ

કરવાથી તેને રોકવાના હેતુથી આરોપી દ્વારા આપવામાં આવેલી માત્ર ધમકીઓ ગુનાહિત ધમકીનો ગુનો ગણાશે નહીં.સમગ્ર એફ. આઈ. આર. માં, કોઈ પણ આરોપનો અવાજ સંભળાતો નથી કે જે ધમકીઓ આપવામાં આવી હતી તે ખરેખર પ્રથમ માહિતી આપનારને કોઈ ચેતવણી આપી હતી અને તેણે ખરેખર ધમકી અનુભવી હતી.

૪૭. મારા મતે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૬ (૨) હેઠળ ગુનાની રચના કરવા માટેના ઘટકોમાંથી કોઈ પણ વર્ણવેલ નથી.

૪૮. આમ, આ બાબતની એકંદર આકારણીમાં, હું પોલીસને તપાસ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવા માટે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા રજૂ કરાયેલા કેસથી સહમત નથી.આ સમજૂતી પરસ્પર જવાબદારીઓ પૂરી પાડે છે અને એવું લાગે છે કે વિવાદોને કારણે પક્ષો તેમની સંબંધિત જવાબદારીઓનું કડક પાલન કરી શક્યા નથી.આ મામલો સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ મોટો છે.નાગરિક જવાબદારી પુરાવાઓના આધારે નાગરિક અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે, જેનું નેતૃત્વ પક્ષકારો કરી શકે છે.ઉપર નોંધ્યા મુજબ, પ્રથમ માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ કોઈ દીવાની કાર્યવાહી શરૂ કરી નથી.તેમણે આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દીવાની દાવામાં વળતો દાવો પણ દાખલ કર્યો નથી.

૪૯. જ્યાં સુધી જોડાયેલ અરજીના અરજદારની વાત છે, તે કંપનીના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટરની પત્ની છે.હું આ ક્ષણે ધારું છું કે, પ્રથમ દષ્ટિએ, કંપની અને અન્ય આરોપી સામે વિશ્વાસના ગુનાહિત ઉલ્લંઘનનો કેસ કરવામાં આવ્યો છે.મારો મત છે કે પત્નીને કોઈ પણ રીતે પરોક્ષ જવાબદારી નક્કી કરીને જવાબદાર ઠેરવવી જોઈએ નહીં.અન્યથા પણ, ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના ગુના માટે કોઈ પણ વ્યક્તિ પર કોઈ પરોક્ષ જવાબદારી નક્કી કરી શકાતી નથી.

૫૦. પરિણામે, બંને રિટ અરજીઓ સફળ થાય છે અને આથી મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ગાંધીનગર ઝોન પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લામાં નોંધાયેલો પ્રથમ માહિતી અહેવાલ સી. આર. નંબર આઈ-૨/૨૦૧૫ છે:ગાંધીનગર અહીંથી રદ કરવામાં આવ્યું છે.તે મુજબની તમામ પરિણામી કાર્યવાહી સમાપ્ત થઈ જાય છે.નિયમને નિરપેક્ષ બનાવવામાં આવે છે.

૫૧ તે સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર નથી કે દીવાની કાર્યવાહી કાયદા અનુસાર વધુ ઝડપથી આગળ વધશે અને સંબંધિત અદાલત આ ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા કોઈપણ અવલોકનોથી કોઈપણ રીતે પ્રભાવિત થયા વિના સંબંધિત પક્ષોની જવાબદારી નક્કી કરશે.આ ચુકાદો આરોપી વ્યક્તિઓની ફોજદારી જવાબદારી નક્કી કરવાની

હદ સુધી મર્યાદિત છે, જેમ કે પ્રથમ માહિતી આપનાર દ્વારા નક્કી કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.દીવાની અદાલતને દીવાની દાવાને સર્વોચ્ચ પ્રાથમિકતા આપવા અને આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી એક વર્ષના સમયગાળાની અંદર ચુકાદા સાથે તેનો નિકાલ થાય તે જોવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

માનનીય ન્યાયમુર્તિ શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

વિષય: ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ ફેન્યાઈઝી કરાર અને સોનાના બારના રોકાણ સંબંધિત વિવાદમાં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦ તથા અનુસંગી કલમો હેઠળ નોંધાયેલી એફ.આઈ.આર. રદ કરવાની બાબત

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.